

บทที่ 4

การสร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

ในการศึกษาลักษณะสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้น ได้ศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้องร่วมกับการศึกษาลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างศึกษา ทั้งนี้ เพราะสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้นเป็นการพัฒนาสืบสานจากลักษณะอีสานในอดีต โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว ไปสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ กลุ่มสถาปนิกแกนนำและกลุ่มบุคคลผู้ใช้สอยอาคาร และสรุปประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาหาลักษณะอีสานร่วมสมัย และการยอมรับของสังคมต่อลักษณะอีสานร่วมสมัยจากกลุ่มสถาปนิกทั่วไปและกลุ่มบุคคลทั่วไปในลำดับต่อไป โดยได้แบ่งลำดับขั้นตอนการศึกษาตามประเด็นต่าง ๆ ตามดังนี้

- 4.1 การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์
- 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้สัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในแบบสอบถาม

4.1 การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลกลุ่มต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

- 4.1-1 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างศึกษา
- 4.1-2 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกแกนนำ
- 4.1-3 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้สอยอาคารตัวอย่างศึกษา
- 4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

4.1-1 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานสามารถที่จะเลือกกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างศึกษา โดยพิจารณาจากอาคารที่ได้รับการยอมรับ อาคารที่ได้เคยรับรางวัลสำคัญต่าง ๆ และพิจารณาจากแนวความคิดในการออกแบบที่เป็นการสืบสานจากลักษณะอีสานในอดีต ได้แก่ จิตพิศพลปะ -

สถาปัตยกรรมขอม อิทธิพลของวัดอิสาน อิทธิพลของเวียงอิสานและอิทธิพลของศิลปกรรมพื้นถิ่นอิสานตามลำดับ โดยมีรายชื่อดังนี้

- คุณพระธรรม ธรรมวิมล * (สถาปนิกฝ่ายอนุรักษ์โบราณสถาน กองโบราณคดี)
ออกแบบ อาคารศูนย์บริการข้อมูลพนมเปญ อุทยานประวัติศาสตร์พนมเปญ
- คุณเกรียงไกร สัมปชชิต (สถาปนิกกรมศิลปากร)
ออกแบบ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย อุทยานสถานแห่งชาติพิมาย
- คุณไชศรี ต้นศิริ
ออกแบบ พิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์มั่น อจาโร วัดป่าอุดมสมพร
และพิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต วัดป่าสุทธาวาส
- คุณสันติศักดิ์ ศรีสุรินทร์*
ออกแบบ พิพิธภัณฑสถานมีฐานขี้อวด (หลวงปู่ดูลย์ อตุโล) วัดบูรพาราม
- รศ. ดร. วิโรฒ ศรีสุโร
ออกแบบ โบสถ์วัดศาลาลอย
และหอจัดแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- รศ. ธิติ เองรัมย์
ออกแบบ ร้านอาหารสวนนงนุช
- ผศ. ดร. ธาดา สิทธิธรรม
ออกแบบ บ้านสวนทอง
- คุณธานี แก้วสีปลาด
ออกแบบ อาคารชลประทานที่ 4 จังหวัดขอนแก่น
- คุณเลรี ธนะชานนท์
ออกแบบ ศูนย์ประชุมเอนกประสงค์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ในการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างที่ศึกษานี้ โดยใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันและสามารถสรุปความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละประเด็น ได้ดังนี้

* หมายถึง นายสันติศักดิ์ ศรีสุรินทร์ (อนันต์ เจริญศุกกุล, 2533-2535 : 62) และนายพระธรรม ธรรมวิมล (2537: 40-42) ใช้ข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารที่เคยให้สัมภาษณ์ไว้และบทความที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.1-1 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างศึกษา

1. ท่านเข้าใจความหมายของ สถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย ว่าอย่างไร

สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างศึกษาส่วนใหญ่มีแนวความคิดเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยที่สามารถสรุปได้เป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

ก. ความหมาย และขอบเขตของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย

- สถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยเป็นสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ของยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และสื่อถึงความเป็นอิสาน โดยการใช้ "จิตวิญญาณ" ร่วมกับ "สิ่งที่จับต้องได้" หรือลักษณะอิสานทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรมเพื่อพัฒนารูปแบบสถาปัตยกรรม
- เป็นการพัฒนาสืบสานจากลักษณะอิสานในอดีต เพื่อพัฒนาแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยในปัจจุบัน โดยเป็นการผสมผสานของวัฒนธรรมเก่าและใหม่ และแลกเปลี่ยนแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมจากสังคมและวัฒนธรรมต่างถิ่น โดยเลือกสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่ามาพัฒนาใช้อย่างเหมาะสม
- ตรงกับตั้งคำถามที่ว่านักปราชญ์โดยกล่าวไว้ว่า "วิญญูโลกิโก" หมายความว่า โลกย่อมหมุนเวียนไป เช่นเดียวกับ "ประวัติศาสตร์ย่อมต้องเกิดซ้ำรอยเดิม" หากนำมาใช้กับงานสถาปัตยกรรม ก็กล่าวได้ว่า "สถาปัตยกรรมก็ต้องซ้ำรอยเดิม หากแต่ซ้ำรอยเดิมก็เฉพาะความคิดเดิม แต่ลักษณะของรูปแบบและวิธีการใหม่"

ข. ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย สามารถพิจารณาเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

- สื่อความเป็นอิสานโดยการพัฒนา คติศัลยา คติใหม่และปรุงใหม่ของรูปแบบสถาปัตยกรรม
- เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - นำพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาใช้กับสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย
 - ับอิทธิพลรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น(อาคารบ้านเรือน เกียงนา อาคารทางพุทธศาสนา ศิลปะสถาปัตยกรรมขอม และงานศิลปกรรม)
 - ให้ความเคารพกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของสถาปัตยกรรมข้างเคียงและธรรมชาติโดยรอบ
- คำเนึงถึงความเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป
 - คำเนึงประโยชน์ใช้สอยใหม่

- คำนิยามถึงสภาพแวดล้อมดินฟ้าอากาศและสภาวะความน่าสบายที่เกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของอิสาน เช่น รูปแบบอาคาร โปร่งโล่ง อยู่สบายและการระบายความร้อนด้วยวิธีธรรมชาติ หรือการวางอาคารโดยหันด้านสกัดไปทางทิศตะวันออก - ตะวันตก เป็นต้น
- คำนิยามถึงทฤษฎีแบบประเพณี ความเชื่อ ทัศนคติ และวิถีชีวิตของสังคมอิสานทั้งของอดีตและปัจจุบัน
- เทคนิค เทคโนโลยีและวัสดุที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในปัจจุบันของอิสาน
- การมีเหตุและผล ที่มาที่ไปและสามารถอธิบายได้ เช่น ในการออกแบบอาคารทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการออกแบบเชิงสัญลักษณ์ โดยการเลือกใช้ปริศนาธรรมมาพัฒนาใช้ในงานสถาปัตยกรรม
- ประหยัดพลังงานและรักษาสีงแวดล้อม
- คู่คุณค่าการลงทุน เน้นการประหยัดตามลักษณะของสังคมอิสานที่เป็นสังคมเกษตรกรรม ทั้งนี้ยังคงสอดคล้องกับคติความเชื่อและแนวความคิดของคนอิสาน โดยเฉพาะการนับถือพุทธศาสนา พบว่าคนอิสานมีความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก สังเกตจากคำสอนของพระอริยสงฆ์โดยเฉพาะพระสงฆ์สายวัดป่าที่เน้นให้ดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย สมถะและประหยัด เป็นต้น
- การยอมรับของสังคมต่อสถาปัตยกรรมใหม่ ๆ ทั้งนี้ เพราะในสังคมท้องถิ่นบางส่วนของอิสานยังติดอยู่กับภาพลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นดั้งเดิมอยู่ ดังนั้น ในกรณีรูปแบบของสถาปัตยกรรมใหม่ ๆ สังคมอาจยังไม่ยอมรับไม่ได้โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา เช่น รูปแบบของพระธาตุทรงบัวเหลี่ยมปลายสอปทรงคอรวด เป็นรูปแบบที่ชาวอิสานยังคงยึดปฏิบัติเป็นแบบแผนในการก่อสร้างทั่วไปจวบจนถึงปัจจุบัน

2. โครงการที่ห้ามได้ออกแบบ มีลักษณะอิสานในส่วนไหนบ้างและในส่วนที่สื่อถึงลักษณะอิสานดังกล่าว ได้แนวคิดมาจากอะไร

- ลักษณะอิสานเชิงนามธรรม

- ลักษณะที่แสดงถึงความเรียบง่ายของอาคารและประดับประดาแต่เพียงพอ เนื่องจากอิสานยังเป็นสังคมที่พออยู่พอกิน จึงตัดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออก โดยเป็นอาคารที่สวยด้วยรูปทรงแทนที่จะสวยด้วยรายละเอียด ซึ่งเห็นถึง "รูปแท้" ของสถาปัตยกรรมและสอดคล้องกับแนวความคิดของสถาปัตยกรรมแนวโมเดิร์นอีกด้วย
- ลักษณะถ่อมตน ไม่ใหญ่โตโอ้อวดอิทธิพล
- ลักษณะมีพลังปึกแผ่น เรียบง่าย ที่เกิดจากรูปแบบอาคารที่ไม่ให้ความรู้สึกคุ่มแค้นคุ่มฝน หลังคามีขนาดใหญ่

– ลักษณะอีสานเชิงรูปธรรม

การวางผังและจัดกลุ่มอาคาร

- อาคารมีชาน ซึ่งเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมอีสานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวอีสาน ซึ่งนิยมใช้ชีวิตกลางแจ้ง อันเป็นพื้นฐานของสังคมเกษตรกรรม เช่น การพึ่งแดดในฤดูหนาว เป็นต้น
- หลังคาทรงจั่ว และจั่วต่อเพิงเนื่องจากคล้ายเถียงนา (เรือนพักฝนชั่วคราว เมื่อออกมาทำนา) ที่สามารถต่อเติมหลังคาออกมาทางใดก็ได้ ตามประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นในอนาคต
- รูปแบบของหลังคาที่สามารถระบายอากาศร้อนได้หลังคาได้ง่าย ซึ่งไม่กำหนดว่าหลังคาจะมีรูปแบบเป็นอย่างไร เช่น หลังคามนิลา(โบราณอิฐ) และหลังคาปั้นหยากพร้อมจั่วเล็กด้านบน ฯลฯ

ความชื้นของหลังคา

- หลังคาชั้นแต่ไม่มากนัก โดยเฉพาะหากเปรียบเทียบกับรูปแบบของหลังคาไทย(ภาคกลาง)

ชายคา

- ยื่นชายคามากพร้อมค้ำยันรับชายคา และรูปแบบค้ำยันที่มีลักษณะเป็นแผ่นตั้งฉากกับผนัง สามารถที่จะบังแดดและฝนได้บ้างบางส่วน
- ชายคายื่นไม่ยาวมาก หากเปรียบเทียบกับรูปแบบของชายคาในภาคอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศที่แห้งแล้งและมีปริมาณฝนตกไม่มากนัก

ฐานอาคาร

- การวางอาคารบนที่ดอน(เนินดิน)และยกพื้นลอยต่ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูน้ำหลากและสอดคล้องกับหลักการออกแบบเพื่อการระบายอากาศร้อนด้วยวิธีธรรมชาติ
- ยกพื้นสูง เพื่อใช้ประโยชน์ใต้ฐานอาคาร

ผนัง

- การตีเส้นแนวตั้งและแนวนอนของผนัง เพื่อเลียนแบบผนังลายไม้ตีซ้อนทับและเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่ร้อนจัดในเวลากลางวันและเป็นจัดในเวลากลางคืน การฉาบปูนเรียบอาจแตกร้าวได้ ดังนั้น การตีเส้นที่ผนังฉาบปูนสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งนี้ การตีเส้นแนวนอนนั้นยังสอดคล้องกับหลักการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ทำให้อาคารรู้สึกสงบ
- ผนังก่ออิฐโชว์แนว

การเลือกใช้วัสดุ

- การเลือกใช้วัสดุท้องถิ่น เช่น กระเบื้องดินเผา นินศิลาแลง นินทราย นินกรวดแม่น้ำ และกระเบื้องมุงหลังคาเลียนแบบเป็นเกล็ดไม้
- การเลือกใช้วัสดุและโครงสร้างใหม่ ๆ เป็นการแสดงถึงสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในยุคนี้

หน้าต่าง และการเจาะช่องของอาคาร

- จังหวะของการเจาะช่อง เช่น การเลือกเจาะช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าตามแนวสูงตั้งของผนัง

- การขอยืมผนังเป็นหยัก ๆ โดยด้านหนึ่งเป็นผนังทึบและอีกด้านเป็นช่องหน้าต่าง หรือช่องแสง เพื่อผนังรับแสงไฟเข้ามามีได้เป็นบางส่วนและลดความเข้มของแสงลง

การเลือกใช้สี

- การเลือกใช้สีพื้นผนังสีน้ำตาล (สีอิฐ ดิน ดินเผา หินทรายและหินศิลาแลง)
- ไม่เน้นหลายสีและเลือกใช้สีธรรมชาติของเนื้อวัสดุมากที่สุด

การจัดภูมิทัศน์

- เคารพสภาพแวดล้อมเดิมของที่ตั้งโครงการ โดยการออกแบบรูปแบบอาคารเป็นกลุ่มอาคารขนาดเล็กที่เกิดจากการแยกพื้นที่ใช้สอยของอาคารออกเป็นส่วนย่อย ๆ ซึ่งเกาะไปตามสภาพของพื้นที่ ทำให้อาคารไม่ใหญ่จนข่มธรรมชาติโดยรอบ
- การปลูกไม้เลื้อยเพื่อเป็นฉนวนกันความร้อนให้อาคาร

ความสัมพันธ์ของอาคารกับภูมิทัศน์ภายนอกอาคาร

- อาคารสัมพันธ์กับลานโล่งเล่นกบประดาน้ำ

องค์ประกอบตกแต่งของสถาปัตยกรรม

- การเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบของสถาปัตยกรรมที่กันกัน เช่น บันลุ่มและลายหน้าจั่ว ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นและสังเกตได้โดยง่ายของสถาปัตยกรรมอีสาน

นำพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานดั้งเดิมมาพัฒนาใช้กับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

- เอกลักษณ์และองค์ประกอบศิลปะสถาปัตยกรรมทางกายภาพของขอม
 - การนำเอารูปแบบของสถาปัตยกรรมขอมมาพัฒนาใช้ เช่น การแบ่งส่วนต่าง ๆ ของอาคารที่สมดุลกัน และการใช้การวางผังของอาคารที่มีแนวแกนสำคัญ ซึ่งพัฒนามาจากปรัชญาการวางผังของสถาปัตยกรรมขอม
 - การเลือกใช้อุปกรณ์ประกอบของสถาปัตยกรรมขอมดั้งเดิมบางส่วน เช่น ทับหลัง เสาประดับกรอบประตู(เสาทรงแปดเหลี่ยมใช้สำหรับรับทับหลัง) หรือช่องประดับลูกกนกมะหาดมาพัฒนาใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งอาคาร
- เอกลักษณ์และองค์ประกอบศิลปะสถาปัตยกรรมทางกายภาพของวัดอีสาน
 - ทรงของเจดีย์ที่สื่อถึงบรรยากาศของอีสาน เช่น รูปแบบเจดีย์เป็นทรงบัวเหลี่ยมคอขวดมาพัฒนาใช้กับสถาปัตยกรรมใหม่
- เอกลักษณ์และองค์ประกอบศิลปะสถาปัตยกรรมทางกายภาพของเรือนอีสาน
 - เลือกใช้อุปกรณ์ประกอบของเรือนอีสานมาพัฒนาใช้กับสถาปัตยกรรมใหม่ เช่น การตกแต่งหน้าบ้าน(หน้าจั่ว) ด้วยลายตะวัน และการประดับยอดจั่วหลังคาด้วยบันลุ่ม เป็นต้น
- เอกลักษณ์และองค์ประกอบศิลปะกรรมของอีสาน
 - การเลือกใช้ลวดลายของศิลปกรรมพื้นเมืองมาประยุกต์ใช้ เช่น ลายผ้าพื้นเมืองมาประยุกต์ตกแต่งเป็นลวดลายของผนังอาคาร

- การใช้สัดส่วน รูปทรงของงานศิลปกรรมมาพัฒนาใช้ในงานสถาปัตยกรรมร่วมสมัย โดยการนำมาพัฒนาใช้นั้น มีทั้งประยุกต์เป็นส่วนของอาคารหรือสัดส่วนของหลังคา เช่น รูปแบบของเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ (เกรียน แคน ฯลฯ)
- การนำงานศิลปกรรมมาประยุกต์ใช้เป็นงานศิลปะสถาปัตยกรรม ได้แก่ การนำงานดินเผาสำหรับทำเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านมาปรับปรุงเป็นงานกระเบื้องดินเผาสำหรับงานสถาปัตยกรรม เป็นต้น

3. นอกจากนั้น ท่านคิดว่าในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยทั่วๆ ไปนั้น ยังมีองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยในรูปแบบใดบ้าง ที่เป็นลักษณะอิสาน

- ลักษณะอิสานเชิงนามธรรม

- ความซื่อตรง โปร่งใสและมีสำจะ (ทั้งในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย โครงสร้างและวัสดุที่เลือกใช้) เนื่องจากลักษณะของคนอิสานชอบทำอะไรเปิดเผยและจริงใจ ทั้งยังสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของอิสาน เช่น รูปแบบของอาคารที่โปร่ง โล่ง เพื่อระบายอากาศที่ร้อนอบอ้าวได้ดี
- ลักษณะของคนอิสานที่ขอบอิสระ กล่าวที่จะคิด กล่าวแสดงออกและคิดไม่เหมือนคนอื่น ทำให้งานสถาปัตยกรรมมีรูปแบบอิสระ เช่น รูปแบบของอาคารทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะสิมอิสาน ที่ได้มีการพัฒนาแนวความคิดและรูปแบบเป็นของตนเอง เพียงแต่อาศัยต้นแบบและประโยชน์ใช้สอยพื้นฐานดั้งเดิมเป็นกรอบโครงสร้างสรรค์เบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ แนวความคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้พัฒนากับสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยในปัจจุบันได้เช่นกัน

- ลักษณะอิสานเชิงรูปธรรม

การวางผังและจัดกลุ่มอาคาร

- รูปแบบอาคารเดี่ยว

หลังคา

- หลังคาชั้น เพื่อแก้ปัญหาเรื่องหลังคารั่ว
- หลังคาคุ้มเตี้ยกดลงต่ำ (หากเปรียบเทียบกับรูปแบบของหลังคาในภาคอื่นๆ)
- การยื่นชายคากว้าง

ฐานอาคาร

- ยกพื้นอาคารสูง(แต่ไม่เท่าสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง))

การจัดภูมิทัศน์

- การเลือกใช้ไม้พุ่มกันในการจัดภูมิทัศน์เพื่อสร้างบรรยากาศอิสานให้กับสถาปัตยกรรมเพิ่มขึ้น เช่น ตะแบก ไม้ตุ้ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของอาคารกับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

- การเปิดพื้นที่โล่งภายในอาคาร เพื่อเชื่อมพื้นที่ภายในและภายนอกของอาคาร และการวางผังอาคารโอบล้อมสวน
 - การมีอาณาเขต (ตามลักษณะของสังคมเกษตรกรรม)
-

4. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)ร่วมสมัยแตกต่างกันอย่างไร

กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบส่วนใหญ่มีความคิดเห็นร่วมกันว่า สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)ร่วมสมัยนั้น มีความแตกต่างกันในลักษณะอีสานเชิงนามธรรมและลักษณะอีสานเชิงรูปธรรมดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในคำถามที่ผ่านมา

5. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยโดยทั่วไปในปัจจุบันนี้มีสภาพเป็นอย่างไร

- กลุ่มประชาชน นักธุรกิจ(เจ้าของโครงการ) กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบและกลุ่มบุคคลโดยทั่วไปยังไม่ใส่ใจและเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยเท่าที่ควร แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีสถาปนิกบางกลุ่มพยายามที่จะสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยอยู่เรื่อย ๆ
 - สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยเริ่มจะมีมาตรฐานสากลมากขึ้น เพราะสามารถตอบสนองต่อประโยชน์ใช้สอยใหม่ ๆ ที่เป็นสากลได้ เช่น อาคารสำหรับจัดประชุมและสัมมนา เป็นต้น ทั้งยังสามารถสื่อถึงลักษณะอีสานในสถาปัตยกรรมได้อีกด้วย
 - มีแนวความคิดในการออกแบบที่น่าส่งเสริม คือ การออกแบบที่ "กล้าคิด และกล้าทำ" ซึ่งพบเห็นได้ทั่วไปในอีสาน (ในขณะที่ภาคอื่น ๆ ยังพบเห็นได้ไม่มากนัก) เช่น โบสถ์วัดศาลาลอย เพราะแนวทางการออกแบบในแนวโมเดิร์น แต่ก็ยังให้ความรู้สึกที่สื่อถึงบรรยากาศของอีสาน โดยไม่ทิ้งสภาพรอบข้างของสังคมท้องถิ่นจนเกินไป เช่น การเลือกใช้วัสดุ และเทคนิค - เทคโนโลยีของพื้นถิ่น เป็นต้น
 - การเลือกใช้วัสดุท้องถิ่นอีสานถือได้ว่าประสบผลสำเร็จ เช่น กระเบื้องดินเผาด่านเกวียน เพราะถือได้ว่าเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้กับอาคารใหม่ ๆ และยังได้ผลดีอีกด้วย เพราะเป็นคุณสมบัติพิเศษของเนื้อดินด่านเกวียนทำให้อาคารเมืองแกร่งและทน
-

6. นอกจากนั้น ปัญหาของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบันนี้มีหรือไม่ อะไรบ้าง

สถาปัตยกรรม

- ค่าใช้จ่ายที่แพงขึ้น ทั้งนี้ เสียไปกับการสร้างลักษณะอีสานให้อาคาร โดยเฉพาะองค์ประกอบตกแต่งสถาปัตยกรรม เช่น ลายหน้าจั่ว หรือยอดบันได เป็นต้น
- เอกลักษณะของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยโดยทั่วไปยังไม่เด่นชัด หากเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะยังไม่มีการศึกษาและค้นคว้าที่จริงจัง
- ในอาคารบางหลัง พบว่าเน้นเอกลักษณ์และความงามมากเกินไป โดยเฉพาะ “เปลือก” ของสถาปัตยกรรม เพราะหากเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างสุนทรียภาพของสถาปัตยกรรมกับความคุ้มค่าการลงทุน อาจให้น้ำหนักในเรื่องดังกล่าวยังไม่เหมาะสมนัก

กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ

- สถาปนิกไดโนอิทธิพลตะวันตกครอบงำโดยไม่รู้ตัว เช่น จากนิตยสารต่างประเทศ สื่อสารสนเทศต่าง ๆ และประเด็นสำคัญ คือ อิทธิพลทางการศึกษาของโลกตะวันตกที่ครอบงำนักศึกษาเองโดยไม่รู้ตัว (ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดหรือวิธีการคิด) เพราะหลักสูตรการศึกษาที่ใช้ในการเรียนและสอนนั้น นำหลักสูตรการศึกษาของโลกตะวันตกมาใช้
- สถาปนิกเก่งแต่ทฤษฎี แต่ไม่เคยออกงานภาคสนาม และ “ชอบอยากลองของ” ทำให้งานสถาปัตยกรรมกลายเป็นลักษณะของ “หัวมังกูต ห้ายมังกูร” โดยเฉพาะสถาปนิกที่จบการศึกษาใหม่ ๆ พบว่ายังขาดความรู้ความเข้าใจในความรู้พื้นฐานของท้องถิ่นอีสานเป็นอย่างมาก
- ในการออกแบบสถาปัตยกรรมในอีสานค่อนข้างจะผูกขาดกับสถาปนิกอยู่บางกลุ่ม ทั้งนี้ เพราะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะอีสานอยู่ในเฉพาะกลุ่ม แต่ในขณะเดียวกันลักษณะของการทำงานดังกล่าว ผลงานที่ออกมาอาจเกิดจากการที่สถาปนิกยึดเหนี่ยวตมผลงานให้ โดยงานนั้นอาจขาดคุณค่าทั้งในแง่พื้นฐานการออกแบบทั่วไปหรือสุนทรียภาพได้ โดยที่เจ้าของโครงการไม่รู้ตัว เป็นต้น
- สถาปนิกตามใจเจ้าของโครงการจนเกินไป โดยเฉพาะเจ้าของโครงการที่นิยม “ลัทธิเอาอย่าง” นิยมลอกเลียนแบบต่างประเทศหรือต่างถิ่น ทำให้อาคารที่ออกแบบขาดคุณค่าและไม่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้น เช่น อาคารร้อนจนเกินไป

กลุ่มผู้ก่อสร้างและเจ้าของอาคาร

- กลุ่มคนทั่ว ๆ ไป ยังไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยมากนัก เนื่องจากความไม่เข้าใจและสละอายุในภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน

7. ขอให้ท่านยกตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย ที่มีคุณค่าแก่การเผยแพร่ 3 โครงการ

- ถือได้ว่าทุกอาคารที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบในแนวสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้น ได้มีความพยายามที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อคลี่คลายรูปแบบสถาปัตยกรรมอีสานในอนาคต
- พบว่า สามอันดับแรกของกลุ่มอาคารที่กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นร่วมกัน คือ
 - อาคารกรมการสถาปนิกอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - โบสถ์วัดศาลาลอย วัดศาลาลอย จังหวัดนครราชสีมา
 - ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จังหวัดขอนแก่น และโรงแรม SOFITEL จังหวัดขอนแก่น

8. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอีสานในอนาคตจะมีแนวโน้มเป็นเช่นไรและจะมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง

- แนวโน้ม

- สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยจะมีมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยใหม่ได้ โดยยังสื่อถึงบรรยากาศอีสานอยู่
- เป็นที่สนใจของสังคมเพิ่มขึ้น สังเกตได้จากกานำลักษณะอีสานมาพัฒนาใช้ในอาคารเชิงพาณิชย์ เพื่อใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรมและร้านค้า เป็นต้น
- สถาปนิกเริ่มจะมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน และเริ่มมีการพัฒนาทั้งแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกันออกไป แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การคลี่คลายรูปแบบของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย
- อิทธิพลแวดล้อมต่าง ๆ ของยุคสมัยที่เปลี่ยนไปจะมีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมมากยิ่งขึ้น เช่น การขยายตัวของชุมชน องค์คาพยพ สภาวะเศรษฐกิจ โครงสร้างของสังคม ประเพณี วัฒนธรรม เทคนิค - เทคโนโลยี รวมถึงระบบสารสนเทศต่าง ๆ เป็นต้น

- แนวทางการพัฒนา

- จะต้องสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานแก่บุคคลโดยทั่วไป
- ควรจะมีเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ พิจารณาประกอบในการออกแบบ เช่น ความคิดเห็นร่วมระหว่างกลุ่มสถาปนิกและกลุ่มบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสาน
- การออกแบบไม่ควรห่างไกลกับประชาชนจนเกินไป เช่น การยอมรับของสังคม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของชุมชนชาวอีสาน ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้พัฒนาการออกแบบสถาปัตยกรรม

- สถาปัตยกรรมเป็นผลพลอยได้อย่างหนึ่งของระบบทุนนิยม สังเกตได้ว่ามีอาคารรูปแบบใหม่ ๆ เกิดมากขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งถือว่าเป็นทิศทางความเคลื่อนไหวหนึ่งของสถาปัตยกรรม โดยสามารถชี้ให้เห็นถึงสถาปัตยกรรมในช่วงเวลานั้น ๆ ถึงแม้ว่าจะมีสถาปนิกบางกลุ่มมีความคิดเห็นว่า อาคารดังกล่าวไม่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมก็ตาม
- แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมในอนาคต มี 3 แนวทางในการพิจารณา คือ
 1. อาศัยแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม อาจเลือกใช้วัสดุ - เทคโนโลยีดั้งเดิมหรือใหม่ที่เหมาะสมในปัจจุบันและในท้องถิ่นอีสาน โดยเฉพาะอาคารที่มีคุณค่าในเชิงไทย(อีสาน) ประเพณีหรืออาคารเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น
 2. ไม่ยึดติดกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมดั้งเดิม แต่พยายามใช้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของสังคมอีสานในยุคสมัยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะลักษณะอีสานเชิงนามธรรมมาพัฒนาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่
 3. นำแนวความคิดของทั้งสองประเด็นมาผสมผสาน เพื่อการสืบสานลักษณะอีสานและสนองประโยชน์ใช้สอยใหม่ได้
- แนวทางของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้น ควรอย่างยิ่งที่นำมาพัฒนาใช้ในการออกแบบอาคารราชการเพื่อให้เห็นตัวอย่างแก่อาคารทั่วไป
- การตกแต่งภายในและการจัดภูมิทัศน์รอบนอกอาคาร สามารถส่งเสริมให้สถาปัตยกรรมมีบรรยากาศอีสานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.1-2 ประเด็นต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกแกนนำ

กลุ่มสถาปนิกแกนนำด้านสถาปัตยกรรมอีสานนั้น พิจารณาจากสถาปนิกที่ทรงคุณวุฒิมีประสบการณ์เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย หรือเคยเป็นกรรมการการตัดสินงานสถาปัตยกรรมอีสานสำคัญ ๆ เคยเขียนบทความหรืองานวิจัย และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มีรายชื่อดังนี้

- ร.ศ. ดร. วิโรฒ ศรีสุโร อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้รับรางวัลสถาปนิกผู้ออกแบบสถาปัตยกรรมดีเด่น ในปี พ.ศ.2516 บุคคลดีเด่นแห่งชาติ สาขาพัฒนาสังคม (ศิลป - วัฒนธรรม) ประจำปี 2534 และกรรมการการตัดสินสถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี 2541
- ผศ. ชิติ เสงวีรัมย์ อาจารย์ประจำ และอดีตคณบดีคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมีผลงานวิจัยทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน(บ้านแกบกลุ่มแม่น้ำชี)

- ผศ. ดร. ธาดา สิทธิธรรม อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลงานวิจัยทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีสาน และผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยในอีสาน
- ร.ศ.อนุวิทย์ เจริญศุกกุล อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร บทความเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสาน
- ร.ศ.วิวัฒน์ เตมียพันธ์ อาจารย์ประจำคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าลาดกระบัง และบทความเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในประเทศไทย
- คุณบำเพ็ญ ณ ชุมล ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดยโสธร ผู้ทรงคุณวุฒิมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ผู้ทรงคุณวุฒิสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี

ในการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกแกนนำ โดยเป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยและอาคารตัวอย่างที่เลือกศึกษา ครั้งละ 1 ท่าน ในการสัมภาษณ์นั้น ผู้สัมภาษณ์ได้นำรูปถ่ายอาคารตัวอย่างที่เลือกศึกษาและใช้แบบสอบถามชุดเดียวกันเพื่อประกอบการสัมภาษณ์ และสามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1-2 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มสถาปนิกแกนนำ

1. ท่านเข้าใจความหมายของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย ว่าอย่างไร

สถาปนิกแกนนำส่วนใหญ่มีแนวความคิดเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

ก. ความหมายและขอบเขตของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

- สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยอยู่ภายในขอบเขตของ “เวลา(ช่วงเวลา) และสถานที่” ของยุคสมัยที่เปลี่ยนไป นับตั้งแต่หลังยุคสมัยของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่มีนโยบาย “ชาติพันธุ์ไทย” (โดยการรวมกันเป็นหนึ่งเดียวของชาติ ทั้งชนแบบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม) ทำให้ในยุคสมัยหลังจากนั้น เกิดความเบื่อน่ายในสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง) ที่แพร่หลายเข้ามามากในอีสานในช่วงเวลาดังกล่าว กอปรกับเกิดกระแสเรียกร้องหาเอกลักษณ์พื้นถิ่นในสถาปัตยกรรม

โดยเฉพาะเมื่อ ปี พ.ศ. 2538 ที่แนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยได้เริ่มมีบทบาทสำคัญยิ่งขึ้น เมื่อสมัยที่รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี "นายชวน หลีกภัย" ได้เสนอนโยบายว่าในการออกแบบอาคารต่าง ๆ ต่อไปในอนาคตนั้น ควรที่จะต้องคำนึงถึงเอกลักษณ์ของไทยและท้องถิ่นในอาคารต่าง ๆ ด้วย ถึงแม้ว่าจะต้องเพิ่มค่าก่อสร้างขึ้นอีกร้อยละ 20 ก็ตาม

หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้ไม่นาน ทางรัฐบาล สำนักนายก และหน่วยงานราชการต่าง ๆ จึงได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาเรื่อง "เอกลักษณ์ไทยในงานสถาปัตยกรรม" ขึ้น ซึ่งถือได้ว่าแนวทางของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้น เริ่มมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันและต่อไปในอนาคต

- เป็นการพัฒนาสืบสานจากลักษณะอีสานในอดีตเพื่อพัฒนาแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบัน
 - สถาปัตยกรรมไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปแบบสากล ถึงแม้ว่าจะมีประโยชน์ใช้สอยสมัยใหม่ที่เหมือนกันทั่วไป ทั้งนี้ เพราะ "คนอีสานยังกินปลาแดกอยู่ ไม่ได้กินพิซซ่า ดังนั้น คนอีสานก็ต้องมีกลิ่นปลาแดกติดอยู่ด้วย" เช่นเดียวกับสถาปัตยกรรมอีสานที่จะต้องสื่อถึงบรรยากาศอีสานรวมอยู่ด้วย
 - เป็นสถาปัตยกรรมที่สื่อถึงลักษณะอีสานโดยการนำรูปแบบของสถาปัตยกรรมถ่ายทอดออกมา ซึ่งพิจารณาศึกษาจากพื้นฐานดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมอีสานในอดีต
 - ศึกษาจากงานสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน เช่น อาคารบ้านเรือนพื้นถิ่น วัด และงานสถาปัตยกรรมอื่นทั่วไป โดยไม่ระบุว่าจะต้องเป็นงานที่สถาปนิกออกแบบ (ทั้งนี้ เพราะส่วนหนึ่งที่ทำให้งานสถาปัตยกรรมอีสานวิบัติทางเอกลักษณ์อยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะสถาปนิกบางกลุ่ม) จะเป็นของช่างพื้นบ้านทั่วไปก็ได้ ซึ่งหลักพื้นฐานเบื้องต้นดังกล่าวทำให้สามารถคาดเดาความเป็นไป ความต่อเนื่องของงานสถาปัตยกรรม และสามารถที่จะออกแบบพัฒนาไปสู่การ "คลี่คลายรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมอีสานในอนาคตได้"
- ข. ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย สามารถพิจารณาเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้
- สื่อความเป็นอีสานโดยการพัฒนา คลี่คลาย คิดใหม่และปรุงใหม่ของรูปแบบสถาปัตยกรรม
 - เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - รับอิทธิพลรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (อาคารบ้านเรือน อาคารทางพุทธศาสนา ศิลปะสถาปัตยกรรมขอม และงานศิลปกรรม) เพื่อความกลมกลืนและต่อเนื่องของวัฒนธรรมเก่าและใหม่ โดยการนำรูปแบบของสถาปัตยกรรมดั้งเดิมบางส่วน หรือ "เปลือก" มาประยุกต์พัฒนาเข้ากับสถาปัตยกรรมใหม่
 - นำพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานดั้งเดิมมาพัฒนาใช้กับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย และสามารถปรับใช้กับเทคโนโลยีและวัสดุสมัยใหม่ได้
 - ให้ความเคารพกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของสถาปัตยกรรมข้างเคียงและธรรมชาติโดยรอบ

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

NO THIS PAGE IN ORIGINAL

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พื้นฐานทางสังคมอีสานเป็นสังคมเกษตรกรรม รายได้ของประชากรยังไม่มาก ในการสร้างสถาปัตยกรรมจึงทำให้อาคารมีขนาดพอดีต่อประโยชน์ใช้สอย และไม่ใหญ่โตใช้อวดอวดอิทธิพล เช่น รูปแบบของสิมอีสาน อาคารของวัดป่าและอาคารบ้านเรือนอีสาน เป็นต้น
- ลักษณะที่สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ หรือการเปิดพื้นที่บางส่วนของสถาปัตยกรรมออกสู่อากาศภายนอก เพื่อให้สามารถรับรู้ถึงแดด ลม ฝน และอุณหภูมิที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน เช่น การเปิดพื้นที่ภายในและภายนอกอาคารเชื่อมถึงกัน
- ลักษณะเรียบง่าย ไม่เน้นรายละเอียดตกแต่ง "แต่งพอหอมปากหอมคอ" ได้จังหวะ ไม่เลอะและไม่ตัดจืด หากแต่รักษารูปทรงไว้ได้ "สวยด้วยแก่นของสถาปัตยกรรม(สวยเพราะทรงงาม)"
- ลักษณะมีกิน แข็งแรงและมีพลัง

- ลักษณะอีสานเชิงรูปธรรม

การวางผังและจัดกลุ่มอาคาร

- รูปแบบของผังอาคารที่มีพื้นที่ขนาดเล็กกระทัดรัด และสามารถต่อเติมตามประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นในอนาคต
- อาคารมีชาน
- อาคารหลังเดียว

หลังคา

- หลังคามนิลา(บรานอร์) เพื่อระบายอากาศร้อนได้หลังคาได้ง่าย
- หลังคาจั่วปีกนก(มีชานจั่ว) และหลังคาจั่วมีปีกนก 4 ทิศ พบเห็นได้ทั่วไปในบ้านเรือนอีสานและสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ
- หลังคาปั้นหย่า(พร้อมจั่วเล็กด้านบน)

การซ้อนชั้นหลังคา

- หลังคาไม่ลดชั้น หากมีจะนิยมลดชั้นหลังคาแทน
- ทรงหลังคาเรื่อตรง เรียบง่าย เช่น รูปแบบหลังคาที่ไม่ซ้อนชั้นหลังคา

ความชันของหลังคา

- หลังคาคุ้มแดด กัดต่ำ ทำให้สามารถยื่นขายคาได้มากยิ่งขึ้นและหลังคาไม่แอ่นตัว

ขายคา

- มีการยื่นขายคาบังแดดและฝนในทุก ๆ ชั้นของอาคาร
- ยื่นขายคามาก พร้อมค้ำยันรับขายคา
- การยื่นขายคากว้างแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นทรงจั่ว อาจเป็นหลังคาแผ่นคอนกรีตแบนเรียบก็เป็นได้

ฐานอาคาร

- ยกพื้นอาคารสูง

- ยกพื้นลอยไม่สูงมากเท่าภาคกลาง
- การยกเนินดิน

ผนัง

- การตีเส้นแนวตั้งและแนวนอน
- ผนังก่ออิฐโชว์แนว

การเลือกใช้วัสดุ

- วัสดุที่สามารถหาได้ในพื้นที่นำมาใช้กับอาคารอย่างเหมาะสม
- การเลือกใช้วัสดุที่สื่อถึงบรรยากาศอีสานโดยเฉพาะสถาปัตยกรรมขอม เช่น การเลือกใช้ หินทรายและศิลาแลง

หน้าต่าง และการเจาะช่องของอาคาร

- จังหวะของการเจาะช่อง เช่น การเลือกเจาะช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้าตามแนวสูงตั้งของผนัง
- การเลือกรูปแบบของการเจาะช่องหน้าต่างและช่องเปิดของสถาปัตยกรรมอีสานดั้งเดิม ซึ่งเป็นรูปแบบของการเจาะช่องเปิดขนาดเล็ก เช่น หน้าต่างป่องเขี้ยวที่มีขนาดประมาณ 50 x 50 ม. และประตูป่องซึ่งเป็นรูปแบบของการเจาะช่องหน้าต่างแนวสูงตั้ง เป็นต้น

การเลือกใช้สี

- การเลือกใช้สีพื้นเป็นสีน้ำตาล (สีอิฐ ดิน ดินเผา หินทรายและหินศิลาแลง)
- ไม่นำหลายสีและนิยมสีธรรมชาติที่เนื้อวัสดุ

การจัดภูมิทัศน์

- การเลือกใช้ไม้พื้นถิ่นเพื่อสร้างบรรยากาศอีสาน เช่น ตะแบก ไม้ตุ้ เป็นต้น

องค์ประกอบตกแต่งของสถาปัตยกรรม

- การเลือกใช้องค์ประกอบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เช่น ปั้นลมและสายหน้าจั่ว

ความสัมพันธ์ของอาคารกับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

- อาคารสัมพันธ์กับสถานโล่งเอนกประสงค์
- การมีอาณาเขตตามพื้นฐานสังคมเกษตรกรรม

ปัจจัยประกอบเพิ่มเติมต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

- การยื่นของระเบียง เพื่อใช้ประโยชน์วางของ วางแอร์ หรือบังแดดและฝนได้ด้วยในแต่ละชั้น

4. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)ร่วมสมัยแตกต่างกันอย่างไร

กลุ่มสถาปนิกแกนนำส่วนใหญ่มีความคิดเห็นร่วมกันว่า สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)ร่วมสมัยนั้น มีความแตกต่างกันในลักษณะอีสานเชิงนามธรรมและลักษณะอีสานเชิงรูปธรรมดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในคำถามที่ผ่านมา

5. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยโดยทั่ว ๆ ไปในปัจจุบันนี้ มีสภาพเป็นอย่างไร

- กลุ่มประชาชน นักธุรกิจ(เจ้าของโครงการ) และกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบไม่ใส่ใจในเรื่องเอกลักษณ์ของอีสานเท่าที่ควร แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีสถาปนิกบางกลุ่มพยายามที่จะสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยอยู่เรื่อย ๆ
- สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบันมีการพัฒนาและออกแบบดีขึ้น เนื่องจากมีการศึกษาค้นคว้า มีความตื่นตัวและมีการพัฒนาแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา

6. นอกจากนั้น ปัญหาของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบันนี้มีหรือไม่ อะไรบ้าง

สถาปัตยกรรม

- ยังคงได้รับอิทธิพลของแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมไทยภาคกลางมากอยู่ ทั้งนี้เพราะเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยโดยทั่วไปยังไม่เด่นชัด
- ในอาคารบางหลัง พบว่าเน้นเอกลักษณ์และความงามมากเกินไป โดยเฉพาะ “เปลือก” ของสถาปัตยกรรม
- การออกแบบสถาปัตยกรรมอีสานในปัจจุบันยังมีหลากหลายแนวทางอยู่ โดยเฉพาะอาคารที่ยังยึดติดกับรูปลักษณ์ หน้าตาและแปลกใหม่ โดยขาดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้อาคารบางหลังไม่สามารถหาเนื้อหาสาระและคุณค่าอะไรได้

กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ

- พบว่าในสถาปัตยกรรมบางประเภท ยังมีกานำพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาใช้อย่างไม่เหมาะสม เช่น การนำสัดส่วนขององค์พระธาตุ(พระธาตุสำหรับบรรจุพระบรมสารีริกธาตุแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือพระอรหันต์เจ้า) ซึ่งเป็นสิ่งที่ชนชาวอีสานให้ความเคารพ ศรัทธามาประยุกต์ใช้กับธาตุสามัญ(ธาตุสำหรับบรรจุอัฐิบุคคลทั่วไป)โดยขาดความเคารพ ยำเกรงและขาดความเข้าใจ เป็นต้น

- ในการออกแบบสถาปัตยกรรมให้มีเอกลักษณ์อีสานยังเป็นพื้นฐานอยู่ โดยไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานดีพอ นอกจากนั้นสถาปนิกที่ออกแบบมักเชื่อมั่นในตนเอง ในลักษณะ “อยากลองของ” โดยเฉพาะสถาปนิกที่คิดว่าตนเองอาจหาญมีความสามารถ แต่ไม่เคยศึกษาสำรวจและออกงานภาคสนามในท้องถิ่นอย่างจริงจังและเพียงพอ
- สถาปนิกโดนอิทธิพลตะวันตกครอบงำโดยไม่รู้ตัว
- พบว่าในการออกแบบสถาปัตยกรรมในอีสานนี้ ค่อนข้างจะถูกขาดกับสถาปนิกอยู่บางกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสาน หรือไม่มีความรู้ในประเด็นดังกล่าวเลยก็ได้ นอกจากนั้นกลุ่มสถาปนิกทั่วไปที่ให้ความสนใจที่จะสืบสานแนวความคิดและเจตนารมณ์ ในการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมร่วมสมัยนั้นยังมีจำนวนไม่มากนัก
- หากการออกแบบสถาปัตยกรรมอีสานยังขาดความรู้ ความเข้าใจในพื้นฐานสถาปัตยกรรมอีสานดีพอแล้ว ในอนาคตสภาพทั่วไปของสถาปัตยกรรมอีสานอาจจะเป็นเช่นเดียวกับกรุงเทพฯ เช่น เลอะเทอะ รุ่ยวาย สับสน ขาดความกลมกลืนและความต่อเนื่องของรูปแบบสถาปัตยกรรม เป็นต้น
- ในปัจจุบันการออกแบบสถาปัตยกรรมยังไม่ให้ความสำคัญกับงานเทคนิคและความสามารถของช่างพื้นถิ่นมากนัก จึงทำให้ผลงานที่ออกมาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าการออกแบบสถาปัตยกรรมจะมีความสมบูรณ์ก็ตาม

กลุ่มผู้ก่อสร้างและเจ้าของอาคาร

- ในปัจจุบันกลุ่มบุคคลทั่วไป ยังไม่ให้ความสำคัญแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยมากนัก เนื่องจากความไม่เข้าใจ ละอายเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานและยังไม่มีการศึกษาประชาสัมพันธ์เรื่องดังกล่าวอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา เช่น รูปแบบของโบสถ์ทั่วไปในภาคอีสาน พบว่าได้รับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง) เช่น แบบพิมพ์เขียวของกรมศิลปากร แบบ ก ข และ ค เข้ามามากกว่าร้อยละ 80 ของวัดทั้งหมดในภาคอีสาน ซึ่งทำให้เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่นดั้งเดิมสูญหายไป

7. ขอให้ท่านยกตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย ที่มีคุณค่าแก่การเผยแพร่ 3 โครงการ

พบว่า สามอันดับแรกของกลุ่มอาคารที่กลุ่มสถาปนิกแกนนำส่วนใหญ่มีความคิดเห็นร่วมกัน คือ

- อาคารกรมการศึกษานอกโรงเรียน มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- โบลต์วัดศาลาลอย วัดศาลาลอย จังหวัดนครราชสีมา
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จังหวัดขอนแก่น

8. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอิสลามในอนาคตจะมีแนวโน้มเป็นเช่นไรและจะมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง

— แนวโน้ม

- สถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยจะมีมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น โดยยังสื่อถึงบรรยากาศอิสลามอยู่
- เป็นที่สนใจของสังคมเพิ่มขึ้นและจะมีการศึกษาหาเอกลักษณ์พื้นถิ่นมากขึ้นกว่าเดิม
- สถาปนิกเริ่มจะมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน
- อิทธิพลแวดล้อมต่าง ๆ ของยุคสมัยที่เปลี่ยนไปจะมีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมมากยิ่งขึ้น
- ช่วงนี้สถาปัตยกรรมอิสลามอยู่ในช่วงกำลังปมตัวและกำลังรอพักตัว เพื่อหาทางคลี่คลายรูปแบบไปในทางที่ลงตัวยิ่งขึ้น ดังนั้นในอนาคตสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยควรมีรูปแบบลงตัวมากกว่านี้

— แนวทางในการพัฒนา

- จะต้องสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอิสลามแก่บุคคลโดยทั่วไป
- สถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยนั้น ควรที่จะเป็นอาคารที่ออกแบบโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และเทคโนโลยีเป็นหลัก และนำเอารูปแบบลักษณะอิสลามเชิงรูปธรรมมาพิจารณาเป็นลำดับรอง
- งานสถาปัตยกรรมอิสลามในอนาคตไม่ควรมุ่งเน้นที่รูปแบบ หรือ “เปลือก” ของสถาปัตยกรรมจนเกินไป ทั้งนี้ การถ่ายทอดความเป็นอิสลามควรที่จะอยู่ที่แก่นแท้ของสถาปัตยกรรมมากกว่า ถึงแม้ว่าในปัจจุบันยังไม่พบเห็นรูปแบบของอาคารดังกล่าวก็ตาม
- เปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างค่าใช้จ่ายที่แพงขึ้นกับเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีในสถาปัตยกรรมอิสลาม โดยจะต้องไม่ให้น้ำหนักฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป
- ในสถาบันการศึกษาควรที่จะสอนให้นักศึกษารู้จักที่จะเสาะแสวงหาความรู้ในแหล่งต่าง ๆ นอกจากที่จะหาได้ในบทเรียนหรือในสถาบันการศึกษาเท่านั้น เช่น ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น
- ไม่ต่อต้านกระแสวัฒนธรรมตะวันตก แต่หากเลือกพิจารณาไตร่ตรองให้ดีเสียก่อน เพราะวัฒนธรรมตะวันตกก็มีทั้งข้อดีข้อเสีย ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของสถาปนิกที่จะต้องทำหน้าที่ดังกล่าว
- สถาปนิกจะต้อง “ตื่นตาดิน” เนื่องจากต้องเข้าใจพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมของคนอิสลาม โดยการออกเดินทางเพื่อบันทึก ศึกษาและวิจัยในพื้นที่จริง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงพื้นฐานดังกล่าวได้ ทั้งนี้ พบว่าปัญหาส่วนหนึ่งในสถาปัตยกรรมเกิดจากการยึดยึดแนวคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมของสถาปนิกที่ไม่มีความเข้าใจในพื้นฐานดังกล่าวให้คนอิสลาม

- สถาปัตยกรรมอิสลามไม่ใช่ "สถาปัตยกรรมมาตรฐานสากล" ที่เหมือนกันทั่วโลก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีประโยชน์ใช้สอยใกล้เคียงกัน(ตามอิทธิพลแนวโมเดิร์นของตะวันตกที่สถาปนิกบางกลุ่มได้มา) ทั้งนี้ เพราะสถาปัตยกรรมเป็นการเล่าเรื่องของชนิดหนึ่ง คือเรื่องราวให้ผู้พบเห็นได้รับรู้ถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น
- แนวทางของสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยนั้น ควรอย่างยิ่งที่นำมาพัฒนาใช้ในการออกแบบอาคารราชการ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่อาคารทั่วไป
- การตกแต่งภายในและการจัดภูมิทัศน์รอบนอกอาคาร สามารถส่งเสริมให้สถาปัตยกรรมสื่อถึงบรรยากาศอิสลามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.1-3 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้หออาคารตัวอย่างศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยนั้น สามารถที่จะเลือกกลุ่มผู้ใช้หออาคารตัวอย่างศึกษา โดยพิจารณาจากอาคารที่ได้รับการยอมรับ อาคารที่ได้เคยรับรางวัลสำคัญต่าง ๆ และพิจารณาจากแนวความคิดในการออกแบบภายใต้เงื่อนไขของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอิสลาม ซึ่งประกอบไปด้วยอิทธิพลศิลปะ - สถาปัตยกรรมของ วัฒนธรรมอิสลาม อาคารบ้านเรือนอิสลาม และอิทธิพลของศิลปกรรมพื้นถิ่นอิสลามตามลำดับ โดยพิจารณาได้ดังนี้

- คุณสยาม เทพประชา
คุณชำนาญ กฤษณสุวรรณ	<p>เจ้าหน้าที่ธุรการ
นายชาญโยธา 3
อาคารศูนย์บริการข้อมูลทนมรุ่ง จุฬานานประวัติศาสตร์
ทนมรุ่ง จังหวัดบุรีรัมย์</p>
- คุณทัศนีย์ พิฤศ	<p>ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย
อุทยานสถานแห่งชาติพิมาย อำเภอพิมาย
จังหวัดนครราชสีมา</p>
- พระบัณฑิต จันทวนุโณ	<p>ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดป่าอุดมสมพร อำเภอพรรณานิคม
จังหวัดสกลนคร</p>
- พระโพธิ์นันทมณี	เจ้าอาวาส วัดบูรพาราม จังหวัดสุรินทร์
- พระวินัยธรพิรุฬ พล บัญญาปสุโต	<p>รองเจ้าอาวาสวัดป่าสุทธาวาส
และเจ้าคณะตำบลลาดูเชิงชุม เขต 1(ธ) วัดป่าสุทธาวาส
จังหวัดสกลนคร</p>
- พระครูวินัยธรธงชัย ขยธโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดศาลาลอย จังหวัดนครราชสีมา
- คุณเจณี เศรษฐเกียรติ	ผู้จัดการร้านอาหารสวนหรรษา จังหวัดขอนแก่น

— ผศ. ดร. ธาดา สิทธิธรรม	เจ้าของบ้าน โครงการบ้านสวนทอรุ่ง
— คุณทรงพล ตันติเสรี	เจ้าหน้าที่วิศวกรโยธา 6 หัวหน้างานตรวจสอบ
และวิเคราะห์ ของอาคารชลประทานเขตขอนแก่น
จังหวัดขอนแก่น
— คุณณัฐชนก นุ่มนิ่ม	ผู้อำนวยการศูนย์ประชุมเอนกประสงค์กาญจนาภิเษก
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
— คุณชลิต ชัยกรวิจิต	ผู้จัดการหอจัดแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตารางที่ 4.1-3 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้หออาคารตัวอย่างศึกษา

1. ท่านเข้าใจความเหมาะสมของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย ว่าอย่างไร

กลุ่มผู้ใช้หออาคารส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยยังไม่มากนัก แต่สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

ก. ความเหมาะสมและขอบเขตของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย

- สถาปัตยกรรมร่วมสมัยเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป และคล้ายกับงาน "ศิลปะกรรมร่วมสมัย" ที่ศิลปินในปัจจุบันนำเอาศิลปะเก่าดั้งเดิมมาพัฒนาใหม่โดยอาศัยจินตนาการของศิลปินประกอบเข้าไปด้วยและอยู่ในช่วงของสมัยรัชกาลที่ 8 ถึงสมัยรัชกาลที่ 9
- เป็นอาคารที่มีเอกลักษณ์ของอิสาน โดยการพัฒนาเอาลักษณะอิสานในอดีตมาใช้กับอาคารในปัจจุบัน เช่น การนำเอารูปแบบของยอดปั้นลมอาคารบ้านเรือนอิสานดั้งเดิมมาพัฒนาใช้ตกแต่งบริเวณหน้าจั่วของหลังคาคล้าย ๆ กับกาแลของภาคเหนือ โดยจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างและมีพื้นที่ใช้ที่สอยเหมาะกับประโยชน์ในปัจจุบันด้วย
- เป็นการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมสมัยใหม่กับของในอดีตดั้งเดิมกันอย่างเหมาะสมและกลมกลืน โดยการนำเอาสถาปัตยกรรมท้องถิ่นดั้งเดิมมาประยุกต์กับอาคารใหม่ ๆ เช่น ในอิสานเหนือได้รับอิทธิพลล้านนา ด้านข้างและทวาราวดี อิสานกลางได้รับอิทธิพลของล้านช้าง ทวาราวดี และขอม และกลุ่มอิสานใต้ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลล้านช้าง ทวาราวดีและขอม เป็นต้น
- เป็นสถาปัตยกรรมที่สื่อถึงลักษณะของสังคมและความเป็นอยู่ของชนชาวอิสานในประเด็นต่าง ๆ เช่น

- ในอดีตสังคมชาวอิสานเป็นสังคมที่ไม่ค่อยมีสงคราม การรบกวน ซึ่งต่างกับภาคกลางของประเทศไทยที่มีสงครามและรบกันค่อนข้างบ่อยจึงทำให้สถาปัตยกรรมอิสาน ไม่อลังการ และยิ่งใหญ่ หรือหวดคึกคักตา บารมี เทียบเท่ากับสถาปัตยกรรมไทยภาคกลาง
- สังคมอิสานเป็นสังคมเกษตรกรรมและความเป็นอยู่ค่อนข้างลำบากยากแค้น ทำให้งานสถาปัตยกรรมมีลักษณะถ่อมตน ซื่อตรง ไม่นิยมประดับประดาและไม่ฟุ้งเฟ้อ
- ลักษณะของคนอิสานที่รักความอิสระ กล้าที่จะคิดและคิดไม่เหมือนคนอื่น ทำให้งานสถาปัตยกรรมมีรูปแบบอิสระ แล้วแต่ความต้องการสร้างสรรค์ของช่างแต่ละคน สังเกตได้จากอาคารทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะในวัดป่าที่มีพระเกจิอาจารย์ดัง ๆ ที่มีแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมอย่างอิสระ ก่อปรกับพระเถระผู้ใหญ่ให้อิสระทางความคิดแก่สถาปนิกผู้ออกแบบ

ข. ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยสามารถพิจารณาเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

- สื่อความเป็นอิสานโดยการพัฒนา ศิลปะลาย คิดใหม่และปรุงใหม่ของรูปแบบสถาปัตยกรรม
- เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - รับอิทธิพลรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (อาคารบ้านเรือน เกียงนา อาคารทางพุทธศาสนา ศิลปะ - สถาปัตยกรรมขอม และงานศิลปกรรมพื้นถิ่น)
 - ให้ความเคารพกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของสถาปัตยกรรมข้างเคียงและธรรมชาติโดยรอบ
- คำนึงถึงความเหมาะสม
 - คำนึงประโยชน์ใช้สอยใหม่
 - คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ และสภาวะความน่าสบาย ซึ่งเกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของอิสาน
 - คำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ทัศนคติและวิถีชีวิตของสังคมอิสานทั้งของอดีตและปัจจุบัน
 - เทคนิค เทคโนโลยีและวัสดุที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในปัจจุบันของอิสาน และมีลักษณะของโครงสร้างที่แข็งแรงมั่นคงได้มาตรฐาน
 - ประหยัดพลังงาน คุ้มค่าการลงทุนและรักษาสิ่งแวดล้อม

2. โครงการที่ท่านใช้ดำเนินการอยู่ สามารถบ่งบอกถึงลักษณะอิสานร่วมสมัยได้หรือไม่ ถ้าได้มีลักษณะอิสานในส่วนไหนของอาคารดังกล่าวบ้าง

จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความคิดเห็นตรงกันว่า อาคารทุกหลังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ดำเนินการอยู่มีลักษณะอิสานในสถาปัตยกรรม โดยพิจารณาเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

– **ลักษณะอีสานเชิงนามธรรม**

- ลักษณะสงบ ไม่นุหนา ไม่โอ้อวด
- เนื่องจากในอีสานมีพระอริยสงฆ์ใหญ่หลายองค์และเป็นพระที่มีแนวความคิดก้าวหน้า สอนให้รู้จักความพอเพียง โดยเน้นที่การสร้างคนเป็นสำคัญ ดังนั้นในการก่อสร้างอาคารภายในวัด จะเน้นที่ความประหยัด พอเพียง โดยตัดทอนรายละเอียดและสิ่งฟุ่มเฟือยออกจากงานสถาปัตยกรรมและให้อิสระแก่สถาปนิกผู้ออกแบบ
- ลักษณะที่แสดงถึงความซื่อตรง โปร่งใสและมีสัจจะ (ทั้งในเรื่องของประโยชน์ใช้สอย โครงสร้าง และวัสดุที่เลือกใช้) เนื่องจากลักษณะของคนอีสานที่ชอบทำอะไรเปิดเผยและจริงจัง
- ลักษณะของคนอีสานที่ชอบอิสระ กล่าวที่จะคิดและกล้าทำ ทำให้งานสถาปัตยกรรมมีรูปแบบอิสระ เช่น รูปแบบของอาคารที่พัฒนามาจากปรีชาธรรมร่วมกับการสร้างสรรค์ของสถาปนิกอย่างอิสระ เป็นต้น
- ลักษณะมีกบีน แข็งแรงและมีพลัง

– **ลักษณะอีสานเชิงรูปธรรม**

การวางผังและจัดกลุ่มอาคาร

- การวางอาคารเป็นกลุ่ม ๆ ในรูปแบบของเรือนหมู่
- รูปแบบอาคารเดี่ยวขนาดใหญ่
- อาคารมีชาน

หลังคา

- หลังคาทรงจั่ว มุงกระเบื้องดินเผาเกร็ดปลา

ชายคา

- ยื่นชายคายาวพร้อมค้ำยันรับชายคา

ฐานอาคาร

- ยกพื้นลอยต่ำ
- อาคารยกพื้นสูง
- การยกเนินดิน

การเลือกใช้วัสดุ

- วัสดุที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น เช่น กระเบื้องดินเผาด่านเกวียน หินกรวดแม่น้ำ ศิลาแลง และหินทรายมาใช้กับอาคารอย่างเหมาะสม
- การเลือกใช้วัสดุจะต้องคำนึงถึงการเลือกใช้วัสดุที่หาได้ง่ายและการดูแลรักษาง่าย

การเลือกใช้สี

- การเลือกใช้สีและวัสดุที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติ โดยการเลือกใช้สีที่แสดงถึงเนื้อแท้ของวัสดุ ไม่ใช่หลายสีและสีที่กลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น สีอิฐ ดินและหิน เป็นต้น

การจัดภูมิทัศน์

- การจัดภูมิทัศน์และองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น รั้ว ประตู และการเลือกใช้ไม้พื้นดินสามารถช่วยเสริมสร้างบรรยากาศอีสานได้

ความสัมพันธ์ของอาคารกับสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร

- การเปิดพื้นที่โล่งภายในอาคารหรือการวางผังอาคารโอบล้อมสวน
- การมีอาณาเขตและลานโล่ง

การนำภูมิปัญญาดั้งเดิมของบรรพบุรุษมาพัฒนาให้เหมาะสมกับอาคารใหม่ ๆ

- รูปทรงของอาคารที่มีรูปแบบคล้ายเจดีย์ทรงบัวเหลี่ยม ปลายลอบทรงคอคอดของอีสาน
- การเลือกใช้อิฐองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เช่น บันลมและลายหน้าจั่ว
- การเลือกใช้ลวดลายของศิลปกรรมพื้นเมืองมาประยุกต์ใช้ เช่น ลายผ้า

3. ท่านรู้สึกอย่างไรกับอาคารดังกล่าวบ้าง

- ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้สึกภูมิใจ และเห็นด้วยกับแนวความคิดและรูปแบบของอาคารที่ใช้ดำเนินการอยู่
- ประทับใจ เนื่องจากได้ลดทอนรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออกและสลายด้วยรูปทรงของสถาปัตยกรรม
- ถือเป็นแบบอย่างที่ดีกล้าบุกเบิก และเหมาะสมสมควรเป็นแบบอย่างของการออกแบบสถาปัตยกรรมอีสานในอนาคต

4. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยกับสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)ร่วมสมัย แตกต่างกันอย่างไร

- ลักษณะอีสานเชิงนามธรรม
 - ลักษณะเป็นทึบตันและสงบ

- การไม่นิยมตกแต่ง ประดับประดา ไม่หรูหรา หรือหากมีก็แต่พองาม เรียบง่ายและค่อนข้าง ทรน ในขณะทีสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)จะนิยมประดับตกแต่ง และวิจิตรอลังการมาก กว่า ทั้งนี้ เพราะมีทุนสูงกว่าจึงทำให้งานสถาปัตยกรรมค่อนข้างจะยิ่งใหญ่กว่า ดังที่ได้กล่าวมา
- **ลักษณะอีสานเชิงรูปธรรม**
 - ต่างกันในเรื่องของสถานที่ตั้งโครงการซึ่งมีสภาพทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน และรูปแบบที่ พัฒนาจากสถาปัตยกรรมท้องถิ่นดั้งเดิม เช่น สถาปัตยกรรมขอม สิม(โบสถ์) พระธาตุ(เจดีย์) และเรือนอีสาน เป็นต้น
 - ขนาดเล็กเป็นหลักเดี่ยว
 - ยกพื้นลอยไม่สูงมาก
 - ไม่เน้นสีที่มากมายหลายสีและการเลือกใช้สีที่เป็นธรรมชาติ เช่น สีของเนื้อวัสดุ สีของเนื้อดิน และหินธรรมชาติ

5. ท่านคิดว่า อาคารที่ท่านใช้ดำเนินกิจการอยู่มีข้อดีและข้อเสียหรือไม่ อะไรบ้าง

ข้อดี

- ไม่ร้อน โดยเฉพาะรูปแบบของหลังคาทรงจั่วที่มีพื้นที่ใต้หลังคามาก
- สวยงาม เด่นและสะดุดตา ทำให้รู้สึกภูมิใจ
- ราคาค่าก่อสร้างไม่แพง ประหยัด
- สร้างได้ง่ายกว่าและเหมาะสมกับความสามารถของช่างและเทคนิคในท้องถิ่น
- ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยใหม่ได้ดี
- ถือเป็นอาคารที่กล้าบุกเบิกแตกต่างออกไปจากอาคารประเพณีดั้งเดิม โดยเฉพาะอาคารทางพุทธ ศาสนา
- มีความกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมดั้งเดิม

ข้อเสีย

- ในอาคารบางหลังพบว่าทำการก่อสร้างได้ยาก ช่างท้องถิ่นไม่มีความสามารถเพียงพอและไม่ค่อย ประหยัด นอกจากนี้การเลือกใช้วัสดุที่หายาก ไม่เป็นที่นิยม บางชนิดเลิกผลิตไปแล้วและการดูแล รักษายาก
- ในอาคารบางหลังพัฒนารูปแบบหลุดออกไปจากสถาปัตยกรรมอีสานดั้งเดิมมากเกินไป ซึ่งใน อนาคตลักษณะอีสานดั้งเดิมมีโอกาที่จะสูญหายไป
- อาคารที่พัฒนารูปแบบมาจากสถาปัตยกรรมดั้งเดิมโดยเฉพาะรูปแบบของสถาปัตยกรรมขอม พบว่า ยังตอบสนองต่อประโยชน์ใช้สอยได้ไม่ดีพอ

6. นอกจากนั้นปัญหาของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบันนี้มีหรือไม่ อะไรบ้าง
สถาปัตยกรรม

- งานสถาปัตยกรรมอีสานไม่มีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดเป็นของตนเองจึงนิยมเอารูปแบบสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง) มาใช้ในท้องถิ่นอีสาน

กลุ่มผู้ออกแบบ

- ในการออกแบบสถาปัตยกรรมในอีสานค่อนข้างจะผูกขาดกับสถาปนิกอยู่บางกลุ่ม และสถาปนิกมักไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้สอยอาคาร

กลุ่มผู้ก่อสร้างและเจ้าของอาคาร

- ในปัจจุบันกลุ่มบุคคลทั่ว ๆ ไป ยังไม่ให้ความสำคัญแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยมากนัก ทั้งนี้ การยอมรับของกลุ่มบุคคลทั่ว ๆ ไปต่อแนวสถาปัตยกรรมร่วมสมัยนั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ เพราะความไม่เข้าใจและละเลยในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน

7. ท่านคิดว่าสถาปัตยกรรมอีสานในอนาคตจะมีแนวโน้มเป็นเช่นไรและมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง

- แนวโน้ม

- แนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมดังกล่าวน่าจะมีแนวโน้มที่บุคคลทั่วไปให้ความสนใจและเห็นความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอาคารที่สร้างขึ้นใหม่ ๆ ในปัจจุบัน เช่น อาคารร้านค้า อาคารพาณิชย์ เป็นต้น
- จะมีการพัฒนาแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยต่อไปในอนาคต
- สถาปนิกจะมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมมากยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน

- แนวทางในการพัฒนา

- จะต้องสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานแก่บุคคลโดยทั่วไป
- แนวทางการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบศิลปะสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ เพื่อรักษาแบบแผนประเพณีในสถาปัตยกรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิมมิให้สูญหาย เช่น ลายหน้าจั่วหรือยอดบันลอม เป็นต้น
- งานสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยที่มีคุณค่าจะต้องเกิดจากความร่วมมือของหลายฝ่ายด้วยกัน คือ สถาปนิก วิศวกร จิตรกร ประติมากร ผู้ควบคุมงานและเจ้าของงาน เป็นต้น
- แนวทางของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้น ควรอย่างยิ่งที่นำมาพัฒนาใช้ในการออกแบบอาคารราชการ เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่อาคารทั่วไป นอกจากนั้นควรมีหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานสำคัญที่จัดตั้งขึ้นของสังคม เพื่อเข้ามาควบคุมดูแลและตรวจสอบงานสถาปัตยกรรมในปัจจุบันและในอนาคต

4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

ตารางที่ 4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิกแบกน้ำ	กลุ่มบุคคลผู้ใช้สอยอาคาร
<p>1. ท่านเข้าใจความหมายของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย ว่าอย่างไร</p> <p>ก. ความหมายและขอบเขตของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยอยู่ภายในขอบเขตของ "เวลา(ช่วงเวลา) และสถานที่" ของยุคสมัยที่เปลี่ยนไป - เป็นการพัฒนาสืบสานจากลักษณะอิสานในอดีต เพื่อพัฒนาแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยในปัจจุบัน และผสมผสานของวัฒนธรรมเก่าและใหม่ เมื่อมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกันระหว่างสังคม โดยเลือกเอาเฉพาะสิ่งที่ดีงามและมีคุณค่ามาพัฒนาใช้อย่างเหมาะสม - ตรงกับดังคำกล่าวที่นักปราชญ์เคยกล่าวไว้ว่า "วิญญูโลกโลโก" หมายความว่าโลกย่อมหมุนเวียนไปเช่นเดียวกับ "ประวัติศาสตร์ย่อมต้องเกิดซ้ำรอยเดิม" หากนำมาใช้กับงานสถาปัตยกรรม ก็กล่าวได้ว่า "สถาปัตยกรรมก็ต้องซ้ำรอยเดิม หากแต่ซ้ำรอยเดิมก็เฉพาะความคิดเดิม แต่มีลักษณะของรูปแบบและวิธีการใหม่" - สถาปัตยกรรมไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปแบบสากล ถึงแม้ว่าจะมีประโยชน์ใช้สอยสมัยใหม่ที่เหมือนกันทั่วไป ทั้งนี้ เพราะสถาปัตยกรรมเป็นการเล่าเรื่องชนิดหนึ่ง สื่อเรื่องราวให้ผู้พบเห็นได้รับรู้ถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น - สถาปัตยกรรมร่วมสมัยเป็นสถาปัตยกรรมที่มีความเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป คล้ายกับงาน "ศิลปะกรรมร่วมสมัย" ที่ศิลปินในปัจจุบันนำเอาศิลปะเก่าดั้งเดิมมาพัฒนาใหม่โดยอาศัยจินตนาการของศิลปินประกอบเข้าไปด้วยและอยู่ในช่วงของสมัยรัชกาลที่ 8 ถึงสมัยรัชกาลที่ 9 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● ● ●

ตารางที่ 4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิกภายใน	กลุ่มบุคคลผู้ใช้สถานอาคาร
<ul style="list-style-type: none"> - การตกแต่งภายในและการจัดภูมิทัศน์รอบนอกอาคาร - การมีเหตุและผล ที่มาที่ไปและสามารถอธิบายได้ - การประหยัดพลังงานรักษาสิ่งแวดล้อมและคุ้มค่าการลงทุน - สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยจะต้องคำนึงถึงการมีฐานานุศักดิ์ของอาคาร 	● ● ●	● ● ●	● ●
<p>2. ท่านคิดว่า ในการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยทั่วไป มีองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมในรูปแบบใดบ้างที่เป็นลักษณะอีสาน</p> <p>ลักษณะอีสานเชิงนามธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะที่แสดงถึงความซื่อตรง สงบ โปร่งโล ดตรงไปตรงมาและมีสัจจะ - ลักษณะถ่อมตน ไม่ใหญ่โตโอ้อวดอิทธิพล - ลักษณะเรียบง่าย สดก ไม่หรูหรา ไม่เน้นลายละเอียดตกแต่ง "แต่งพอนอมปากนอมคอ" หากแต่รักษารูปทรงไว้ได้ "สวยด้วยแก่นแท้ของสถาปัตยกรรม" - ลักษณะที่แสดงถึงอิสระทางความคิด กล่าวที่จะคิด กล่าวแสดงออก และคิดไม่เหมือนคนอื่น ทำให้งานสถาปัตยกรรมมีรูปแบบอิสระ เช่น รูปแบบของอาคารทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะสิมอีสาน ที่ได้มีการพัฒนาแนวความคิดและรูปแบบเป็นของตนเอง เพียงแต่อาศัยต้นแบบและประโยชน์ใช้สอยพื้นฐานดั้งเดิมเป็นกรอบโครงการสร้างสรรค์เบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ แนวความคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้พัฒนากับสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบันได้เช่นกัน - ลักษณะเบิกบาน แข็งแรงมีพลัง - ลักษณะที่สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ หรือการเปิดพื้นที่บางส่วนของสถาปัตยกรรมออกสู่ธรรมชาติภายนอก เพื่อให้สามารถรับรู้ถึงแดด ลม ฝน และอุณหภูมิที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน 	● ● ● ● ●	● ● ● ●	● ● ●

ตารางที่ 4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิกช่างร่าง	กลุ่มบุคคลผู้ใช้ต่ออาคาร
ลักษณะอีสานเชิงรูปธรรม			
การวางผังและจัดกลุ่มอาคาร			
— รูปแบบอาคารหลังเดี่ยว	●	●	●
— อาคารมีชาน	●	●	●
— การวางอาคารเป็นกลุ่ม ๆ	●	●	●
หลังคา			
— หลังคาทรงจั่ว	●		●
— จั่วต่อเชิงเนื่องจากคล้ายเตียงนา (อาคารบ้านพักชั่วคราวใช้เมื่อออกไปทำนา) ที่สามารถต่อเติมหลังคาออกมาทางใดก็ได้ตามประโยชน์ใช้สอยที่เพิ่มขึ้นในอนาคต	●	●	●
— หลังคามนิลา(บรานอร์) และหลังคาปั้นหย่าพร้อมจั่วเล็กด้านบนเพื่อระบายอากาศร้อนได้หลังคาได้ง่าย	●	●	
— หลังคาปั้นหย่า	●		
— หลังคาปีกนกมีชานจั่ว		●	
— หลังคาปีกนก 4 ทิศ		●	
การซ้อนชั้นหลังคา			
— รูปแบบหลังคาที่ไม่ซ้อนชั้นหลังคา	●	●	●
— หลังคาไม่ลดชั้น หากมีจะนิยมลดดับหลังคาแทน	●	●	
— การลดชั้น	●		
— การลดมุขหลังคา	●		
ชายคา			
— ยื่นชายคายาว พร้อมค้ำยันรับชายคา	●	●	●
— การยื่นชายคากว้าง แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นทรงจั่วอาจเป็นหลังคาแผ่นคอนกรีตแบนเรียบก็ได้	●	●	●
— ชายคายื่นไม่ยาวมาก หากเปรียบเทียบกับรูปแบบของชายคาในภาคอื่น ๆ	●		

ตารางที่ 4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิก บนหน้า	กลุ่มบุคคลผู้ให้ ข้อมูลอาคาร
<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มผู้ก่อสร้างและเจ้าของอาคาร <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มคนทั่ว ๆ ไปยังไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยมากนัก เนื่องจากความไม่เข้าใจและละเอียดในภูมิปัญญาท้องถิ่นอิสลาม - ค่าใช้จ่ายที่แพงขึ้น ทั้งนี้ เสียไปกับการสร้างลักษณะอิสลามให้อาคาร โดยเฉพาะเครื่องประดับตกแต่งศิลปะสถาปัตยกรรม เช่น ลายหน้าจั่ว หรือยอดปิ่นลม เป็นต้น - สถาปนิกเก่งแต่ทฤษฎีแต่ไม่เคยออกงานภาคสนามและ “ชอบอยากลองของ” ทำให้งานสถาปัตยกรรมกลายเป็นลักษณะของ “หัวมังกุด ห้ายมังกร” - พบว่าในการออกแบบให้มีเอกลักษณ์อิสลามยังเป็นแฟชั่นอยู่ - การออกแบบสถาปัตยกรรมยังไม่ให้ความสำคัญกับงานเทคนิคและความสามารถของช่างพื้นถิ่นมากนัก ทำให้ผลงานที่ออกมาไม่มีคุณภาพได้ ถึงแม้ว่าการออกแบบสถาปัตยกรรมจะมีความสมบูรณ์ก็ตาม 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ●
<p>5. ท่านคิดว่า สถาปัตยกรรมอิสลามในอนาคตจะมีแนวโน้มเป็นเช่นไร และจะมีแนวทางในการพัฒนาอย่างไรบ้าง</p> <p>แนวโน้มของสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - สถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยจะมีมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองประโยชน์ใช้สอยใหม่และยังสื่อถึงบรรยากาศอิสลามได้ เช่น โรงแรมและหอประชุม เป็นต้น - เป็นที่สนใจของสังคมเพิ่มขึ้น สืบเนื่องจากการนำลักษณะอิสลามมาพัฒนาใช้ในอาคารเชิงพาณิชย์เพื่อใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรมและร้านค้า - สถาปนิกจะมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดแนวความคิดและรูปแบบของสถาปัตยกรรมมากยิ่งขึ้นกว่าในปัจจุบัน - ช่วงนี้สถาปัตยกรรมอิสลามอยู่ในช่วงกำลังปมตัวอยู่และกำลังรอฟักตัวเพื่อหาทางคลี่คลายรูปแบบไปในทางที่ลงตัวยิ่งขึ้น ดังนั้นในอนาคตสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยควรมีรูปแบบลงตัวมากกว่านี้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ●

ตารางที่ 4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิกแบกรื้อ	กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลอาคาร
<p>แนวทางในการพัฒนา</p> <ul style="list-style-type: none"> - จะต้องสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อีสานแก่บุคคลโดยทั่วไป - ควรจะมีเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจพิจารณาประกอบในการออกแบบ เช่น การเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างค่าใช้จ่ายที่แพงขึ้นกับเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีในสถาปัตยกรรมอีสาน ถึงแม้ว่าจะต้องเพิ่มค่าก่อสร้างอาคารเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 20 ก็ตาม - งานสถาปัตยกรรมอีสานในอนาคตไม่ควรมุ่งเน้นที่รูปแบบหรือ "เปลือก" ของสถาปัตยกรรมจนเกินไป การถ่ายทอดความเป็นอีสาน ควรจะอยู่ที่แก่นแท้ของสถาปัตยกรรมมากกว่า - แนวทางของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยนั้น ควรอย่างยิ่งที่นำมาพัฒนาใช้ในการออกแบบอาคารราชการเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่อาคารทั่วไป - แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมในอนาคตมี 3 แนวทางในการพิจารณา คือ <ol style="list-style-type: none"> 1. อาศัยแนวความคิดและรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมอาจเลือกใช้วัสดุ - เทคโนโลยีดั้งเดิมหรือใหม่ที่เหมาะสมในปัจจุบันและในท้องถิ่นอีสาน โดยเฉพาะอาคารที่มีคุณค่าในเชิงไทย(อีสาน)ประเพณี หรืออาคารเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น 2. ไม่ยึดติดกับรูปแบบของสถาปัตยกรรมดั้งเดิม แต่พยายามใช้วิถีชีวิต วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของสังคมอีสานของยุคสมัยที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะลักษณะอีสานเชิงนามธรรมมาพัฒนาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่ 3. นำแนวความคิดของทั้งสองประเด็น โดยใช้ลักษณะอีสานเชิงนามธรรมและรูปธรรมมาผสมผสาน เพื่อการสืบสานลักษณะอีสานและสนองประโยชน์ให้ตวยใหม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● ● ● 	<ul style="list-style-type: none"> ● ● ● ● ● ●

ตารางที่ 4.1-4 ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม

ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์		
	กลุ่มสถาปนิก ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิก ภายใน	กลุ่มบุคคลผู้ เกี่ยวข้อง ต่ออาคาร
<ul style="list-style-type: none"> - ในสถาบันการศึกษาควรที่จะสอนให้นักศึกษารู้จักที่จะเสาะแสวงหาในแหล่งความรู้ต่าง ๆ นอกจากที่จะหาได้ในบทเรียนหรือในสถาบันการศึกษาเท่านั้น เช่น ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น เป็นต้น - ไม่ต่อต้านกระแสวัฒนธรรมตะวันตก แต่หากเลือกพิจารณาไตร่ตรองให้ดีเสียก่อน เพราะวัฒนธรรมตะวันตกก็มีทั้งข้อดีข้อเสีย ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถาปนิกที่จะต้องทำหน้าที่ดังกล่าว - สถาปัตยกรรมอิสลามไม่ใช่ “สถาปัตยกรรมมาตรฐานสากล” ที่เหมือนกันทั่วโลก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีประโยชน์ใช้สอยใกล้เคียงกัน(ตามอิทธิพลแนวโมเดิร์นของตะวันตกที่สถาปนิกบางกลุ่มได้มา) ทั้งนี้เพราะสถาปัตยกรรมเป็นการเล่าเรื่องชนิดหนึ่ง สื่อเรื่องราวให้ผู้พบเห็นได้รับรู้ถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น - แนวทางการพัฒนาสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบตกแต่งสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ เพื่อรักษาแบบแผนประเพณีในสถาปัตยกรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิมมิให้สูญหาย เช่น ลายหน้าจั่วหรือยอดบันลอม เป็นต้น - งานสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยที่มีคุณค่าจะต้องเกิดจากความร่วมมือของหลายฝ่ายด้วยกัน คือ สถาปนิก วิศวกร จิตรกร ประติมากร ผู้ควบคุมงานและเจ้าของงาน เป็นต้น 		●	
		●	
		●	
			●
			●

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษา และความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ในแบบสอบถาม

- 4.1-1 การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย
- 4.1-2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย
- 4.1-3 การวิเคราะห์ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
- 4.1-4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางในการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

4.2-1 การรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

มีประเด็นในการวิเคราะห์ ตามลำดับดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย
 - 2) สรุปความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย
- 1) การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

การวิเคราะห์การรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยที่ได้จากประเด็นที่สำคัญของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากความคิดเห็นร่วมของกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบกับกลุ่มสถาปนิกแกนนำ หรือความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ทั้งนี้ เพราะสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบันยังมีกลุ่มผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานโดยเฉพาะในสังคมแวดวงจำกัด ยังไม่เป็นที่กว้างขวาง กอปรกับความคิดเห็นในบางประเด็นที่มีความสำคัญแต่กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์บางกลุ่มไม่ได้กล่าวถึง เป็นต้น

**ตารางที่ 4.2-1 ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อ
สถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย**

การรับรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย	ความคิดเห็นร่วม		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิก แกนนำ	กลุ่มบุคคลผู้ใช้ สอยอาคาร
- กลุ่มบุคคลโดยทั่วไปยังไม่ใส่ใจและเข้าใจ เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย	●	●	●
- เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมอิสานในปัจจุบันยังไม่เด่นชัด	●	●	●
- สถาปัตยกรรมในอิสานควรมีเอกลักษณ์ อิสานเอง	●	●	●
- แนวทางของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยนั้น ควรอย่างยิ่งที่นำมาพัฒนาใช้ในการออกแบบ อาคารราชการเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่อาคาร ทั่วไป	●	●	●

- มีความคิดเห็นร่วมในประเด็นนั้น ๆ
- มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ ไร้
(โดยความคิดเห็นร่วมกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป จะนำไปสร้างแบบสอบถาม)

**2) สรุปความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อ
สถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย**

สรุปประเด็นต่าง ๆ ของการรับรู้ ความเข้าใจและทัศนคติต่อสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยที่ได้จาก
ประเด็นที่สำคัญของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ กลุ่มบุคคลโดยทั่วไปยังไม่ใส่ใจและเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรม
อิสานร่วมสมัย เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมอิสานในปัจจุบันยังไม่เด่นชัด สถาปัตยกรรมในอิสานควรมีเอกลักษณ์
อิสานเอง และแนวทางของสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยนั้นควรอย่างยิ่งที่นำมาพัฒนาใช้ในการออกแบบ
อาคารราชการเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่อาคารทั่วไป

4.2-2 ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย

มีประเด็นในการวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย
 - 2) สรุปความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย
- 1) การวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย

การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่ม โดยพิจารณาจากความคิดเห็นร่วมของกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบกับกลุ่มสถาปนิกแกนนำ หรือความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

ทั้งนี้ เพราะสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัยในปัจจุบัน ยังมีกลุ่มผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอิสานอยู่เฉพาะในสังคมแวดวงจำกัดยังไม่เป็นที่กว้างขวาง กอปรกับความคิดเห็นในบางประเด็นที่มีความสำคัญแต่กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์บางกลุ่มไม่ได้กล่าวถึง เป็นต้น

ตารางที่ 4.2-2 ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย

ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสานร่วมสมัย	ความคิดเห็นร่วม		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิกแกนนำ	กลุ่มบุคคลผู้ใช้สอยอาคาร
1) สื่อความเป็นอิสานโดยการพัฒนา ศิลปะความคิดใหม่และปรับปรุงใหม่ของรูปแบบสถาปัตยกรรม	●	●	●

- มีความคิดเห็นร่วมในประเด็นนั้น ๆ
- มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ ไว้ (โดยความคิดเห็นร่วมกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป จะนำไปสร้างแบบสอบถาม)

ตารางที่ 4.2-2 ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย

ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย	ความคิดเห็นร่วม		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิกแกนนำ	กลุ่มบุคคลผู้ใช้สอยอาคาร
2) เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น			
— ประยุกต์เลือกเอาแนวคิดบรรพบุรุษมาใช้ให้เหมาะสม	●	●	●
— รับอิทธิพลรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	●	●	●
— กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมข้างเคียง	●	●	●
— คำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ การยอมรับของสังคมและวิถีชีวิตของสังคมอิสลาม	●	●	●
3) คำนึงถึงความเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป			
— คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย	●	●	●
— คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและสภาวะความน่าสบายซึ่งเกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของอิสลาม	●	●	●
— เลือกเทคนิค เทคโนโลยีและวัสดุที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในปัจจุบันของอิสลาม	●	●	●
— การตกแต่งภายในและการจัดภูมิทัศน์รอบนอกอาคารสามารถส่งเสริมให้สถาปัตยกรรมมีบรรยากาศอิสลามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น	●	●	●
— การมีเหตุและผล สามารถอธิบายได้	●	●	-
— การประหยัดพลังงาน รักษาสิ่งแวดล้อมและคุ้มค่าการลงทุน	●	●	●

● มีความคิดเห็นร่วมในประเด็นนั้น ๆ

- มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ ไว้

(โดยความคิดเห็นร่วมกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป จะนำไปสร้างแบบสอบถาม)

ตารางที่ 4.2-2 ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย

ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย	ความคิดเห็นร่วม		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิกแกนนำ	กลุ่มบุคคลผู้ใช้สอยอาคาร
- การมีฐานานุศักดิ์ของสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัยนั้นจะต้องคำนึงถึงหน้าที่ ๆ แตกต่างกันของอาคาร เช่น อาคารทางศาสนา อาคารบ้านพักอาศัยและอาคารสาธารณะ ซึ่งแต่ละประเด็นจะมีแนวความคิดและรูปแบบที่แตกต่างกัน	-	●	-
4) พื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของอิสลามที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย			
- ภูมิปัญญาที่ได้จากสถาปัตยกรรมขอม	●	●	●
- ภูมิปัญญาที่ได้จากวัดอิสลาม	●	●	●
- ภูมิปัญญาที่ได้จากเรือนอิสลาม	●	●	●
- ภูมิปัญญาที่ได้จากศิลปะกรรมพื้นบ้านอิสลาม	●	●	●

- มีความคิดเห็นร่วมในประเด็นนั้น ๆ
- มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ ไว้ (โดยความคิดเห็นร่วมกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป จะนำไปสร้างแบบสอบถาม)

2) สรุปความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย

ปัจจัยแวดล้อมประเด็นต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมอิสลามร่วมสมัย ได้แก่

- 1) คือความเป็นอิสลามโดยการพัฒนา คติศลายน คติใหม่และปรับปรุงใหม่ของรูปแบบสถาปัตยกรรม

2) **เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น**

ได้แก่ ประยุกต์เลือกเอาแนวคิดบรรพบุรุษมาใช้ให้เหมาะสม รับผิดชอบต่อรูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมข้างเคียงและคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ การยอมรับของสังคมและวิถีชีวิตของสังคมอีสาน

3) **คำนึงถึงความเหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป**

ได้แก่ คำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและสภาวะความน่าสบายซึ่งเกิดจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของอีสาน เลือกเทคนิค เทคโนโลยี และวัสดุที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในปัจจุบันของอีสาน การจัดการและการออกแบบภูมิทัศน์ การมีเหตุและผลสามารถอธิบายได้ และการประหยัด (พลังงาน คุ้มค่าการลงทุนและรักษาสิ่งแวดล้อม)

4) **พื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของอีสานที่มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย**

ได้แก่ ภูมิปัญญาที่ได้จากสถาปัตยกรรมขอม ภูมิปัญญาที่ได้จากวัดอีสาน ภูมิปัญญาที่ได้จากเรือนอีสาน และภูมิปัญญาที่ได้จากศิลปกรรมพื้นบ้านอีสาน

4.2-3 **ลักษณะอีสานร่วมสมัย**

มีประเด็นต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ลักษณะอีสานร่วมสมัย ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
- 2) สรุปลักษณะอีสานร่วมสมัย ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์
- 1) **การวิเคราะห์ลักษณะอีสานร่วมสมัย** ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง **ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์**

ในการวิเคราะห์ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษา และความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่ม โดยยึดหลักในการพิจารณาลักษณะอีสานร่วมสมัยในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

- ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างกับกลุ่มสถาปนิกแกนนำ
- หรือความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่าง หรือกลุ่มสถาปนิกแกนนำที่สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษา หรือทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
- หรือความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่าง หรือกลุ่มสถาปนิกแกนนำตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป

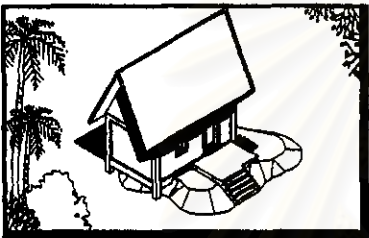
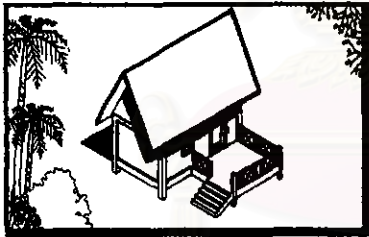
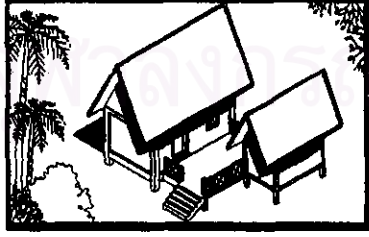
ทั้งนี้ เพราะสถาบันวิทยกรรมอีสานร่วมสมัยเป็นการพัฒนาสืบสานจากลักษณะอีสานในอดีตโดยนำความคิดเห็นของกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบอาคารตัวอย่างหรือกลุ่มสถาปนิกแกนนำ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้สร้างแบบสอบถาม และในปัจจุบันมีผู้รู้และเข้าใจจริงเกี่ยวกับสถาบันวิทยกรรมอีสานอยู่เฉพาะในแวดวงที่จำกัดยังไม่เป็นที่กว้างขวาง กอปรกับลักษณะอีสานร่วมสมัยในบางประเด็นที่มีความสำคัญแต่กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ได้กล่าวถึง เป็นต้น

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแกนนำ	บุคคลผู้ใช้สอย
1) ลักษณะอีสานร่วมสมัยเชิงนามธรรม					
1.1) ลักษณะที่แสดงถึงความชัดเจน โปร่งใส และมีสีเขียว	●	●	2	4	3
1.2) ลักษณะที่สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ หรือการเปิดพื้นที่บางส่วนของสถาปัตยกรรมออกสู่ธรรมชาติภายนอก เพื่อให้สามารถรับรู้ถึงแดด ลม ฝน และอุณหภูมิที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน	●	●	-	2	-
1.3) ลักษณะก่อมดนม ไม่ใหญ่โต ใช้วัสดุอิทธิพล	●	●	1	3	-
1.4) ลักษณะเรียบง่าย สมถะ ไม่หรูหรา ไม่เน้นรายละเอียด "แต่งพองหอมปากหอมคอ" หากแต่รักษารูปทรงไว้ได้ สวยด้วยแก่นแท้ของสถาปัตยกรรม	●	●	6	4	6
1.5) ลักษณะปีกบิน แข็งแรงและมีพลัง	●	●	2	3	1
1.6) ลักษณะที่แสดงถึงอิสระทางความคิด กล้าคิด กล้าทำและคิดไม่เหมือนคนอื่นของสถาปนิกผู้ออกแบบทำให้งานสถาปัตยกรรมมีรูปแบบอิสระ	●	●	2	-	4

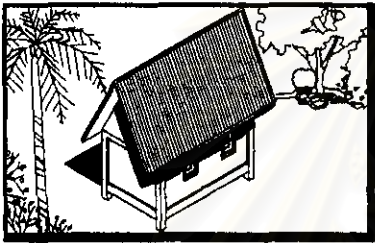
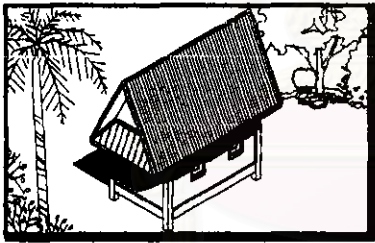
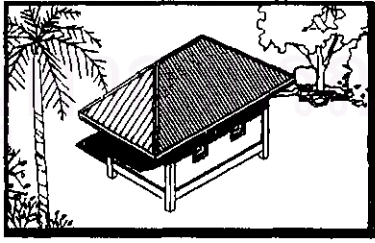
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง				
			สถาปนิกผู้ชก	สถาปนิกแบกน้า	บุคคลผู้ให้ตอช		
<p>2) ลักษณะอีสานเชิงรูปธรรม</p> <p>2.1) การวางผังและการจัดกลุ่มอาคาร</p> <p>— อาคารหลังเดียว</p> 	●	●	1	1	2		
<p>— อาคารหลังเดียวมีชาน</p> 	●	●	2	2	3		
<p>— กลุ่มอาคารมีชานเชื่อม</p> 	●	●	2	2	2		

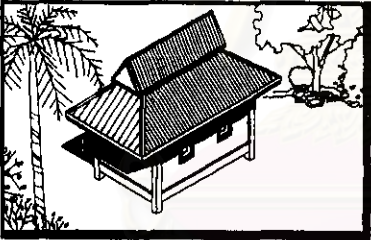
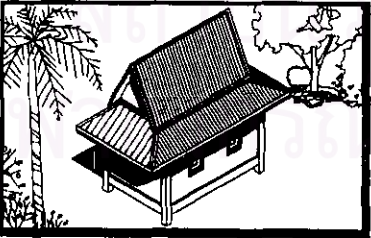
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง			
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกคนงาน	บุคคลผู้ใช้สอย	
2.2) หลังคา — หลังคาจั่ว		●	●	1	-	3
— หลังคาจั่วปีกนก(มีชานจั่ว)		-	●	-	3	-
— หลังคาบ้านหมา		●	●	-	-	-

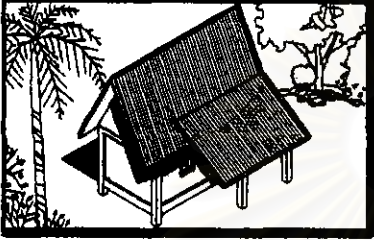
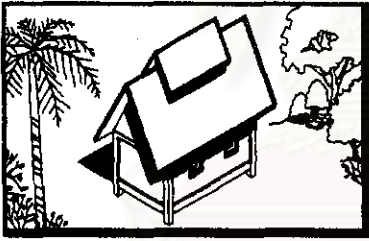
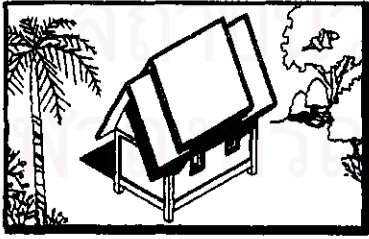
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแนะนำ	บุคคลผู้ให้สตอบ
<p>— หลังคาจั่ว(มนิลา หรือปรานอร์)</p> 	●	-	1	1	-
<p>— หลังคาปั้นหย้า(พร้อมจั่วเล็กด้านบน)</p> 	●	-	1	1	-
<p>— หลังคาจั่วมีปีกนก 4ทิศ</p> 	-	●	-	2	-

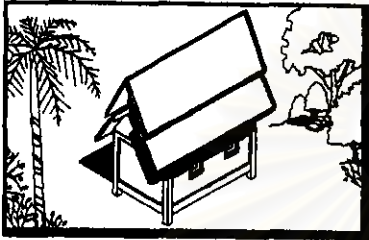

- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกพานำ	บุคคลผู้ใช้สอย
<p>— หลังคาจั่วต่อเชิง</p> 	●	●	2	3	2
<p>2.3) การซ้อนชั้นของหลังคา</p> <p>— การลดชั้นหลังคา</p> 	●	●	1	-	-
<p>— การลดมุมหลังคา</p> 	●	●	2	-	-

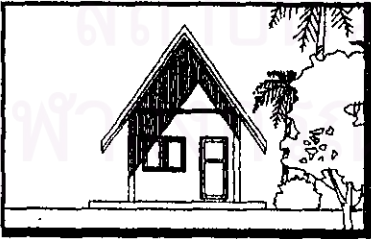
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแบกร่วม	บุคคลผู้ใช้
<p>— การซ้อนทับหลังคา</p> 	●	●	1	3	-
<p>2.4) การยื่นชายคา</p> <p>— ชายคาสั้น (≤ 1.00 ม.)</p> 	●	●	1	-	-
<p>— ชายคายาว (> 1.00 ม.)</p> 	●	●	3	4	3

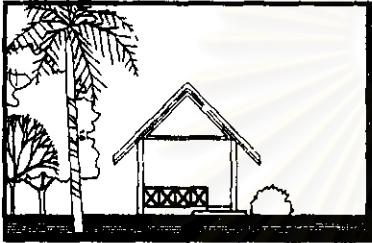

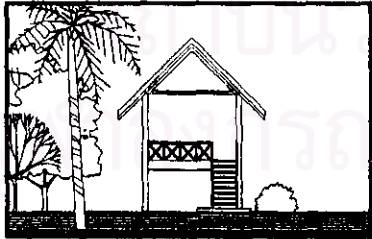
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง				
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกคนนำ	บุคคลผู้ใช้	สอຍ	
2.5) ความชันของหลังคา — หลังคาไม่ชันมาก (≤ 35 องศา)		●	-	-	-	-	-
— หลังคาชัน (45 องศา)		●	●	3	4	-	-
— หลังคาชันมาก (≥ 50 องศา)		●	-	-	-	-	-

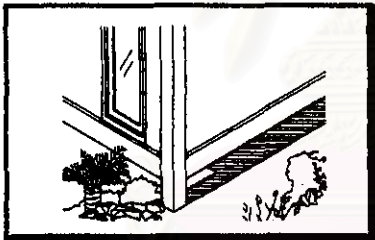
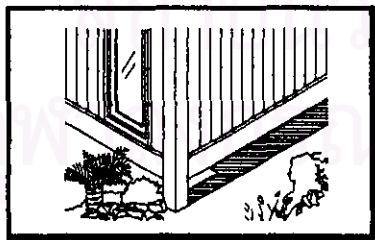
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง				
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกเมกน้า	บุคคลผู้ใช้	ศอย	
2.6) ฐานอาคาร							
— อาคารวางบนพื้น		-	-	-	-	-	-
— อาคารยกพื้นลอยต่ำ		●	●	2	-	3	
— อาคารยกพื้นสูง		●	●	5	5	2	

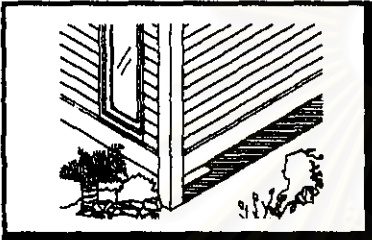
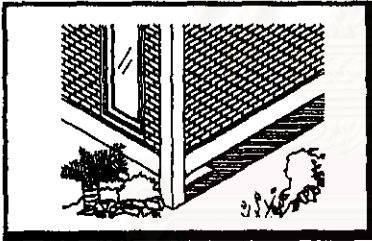
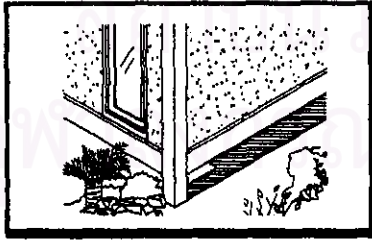
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแบงก์	บุคคลทั่วไป/สื่อ
<p>— อาคารวางบนเนินดิน</p> 	●	●	3	4	3
<p>2.7) การเลือกใช้วัสดุผนัง</p> <p>— ผนังฉาบปูนเรียบ</p> 	●	-	-	-	-
<p>— ผนังฉาบปูนเรียบตีเส้นแนวตั้ง</p> 	-	-	2	2	-

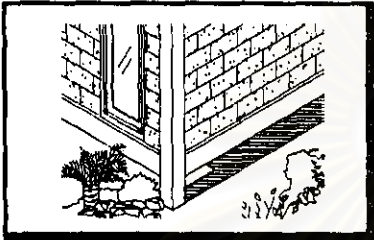
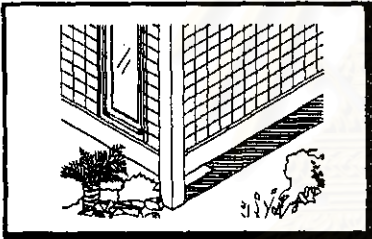
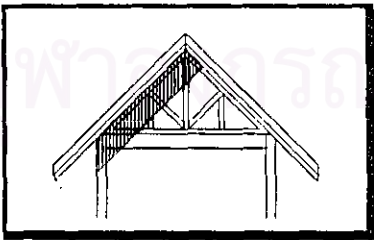
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแบกหน้า	บุคคลผู้ใช้ตย
- ผนังขอบปูนเรียบตีเส้นแนวนอน 	●	●	2	2	-
- ผนังก่ออิฐโชว์แนว 	●	●	2	2	-
- ผนังทาสีลายเส้น 	-	-	1	-	1

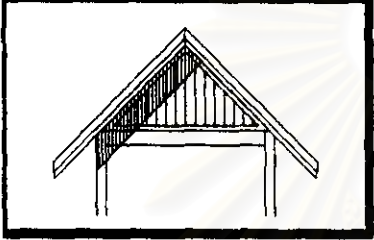

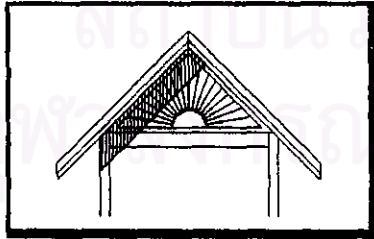
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแบกหน้า	บุคคลผู้ใช้บุคคลผู้ใช้
<p>— ผนังก่อหินทรายธรรมชาติและศิลาแลง</p> 	●	●	2	2	2
<p>— ผนังกระเบื้องดินเผาต้านเกวียน</p> 	●	●	3	5	3
<p>2.8) องค์ประกอบตกแต่งของสถาปัตยกรรม</p> <p>8.1) ลายหน้าจั่ว</p> <p>— จั่วโชว์โครงสร้าง(ตุ๊กตา)</p> 			-	-	-

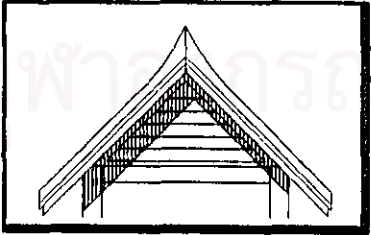
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือข้อที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะนิสัยร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะนิสัยร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง				
			สถาปนิกผู้ออก	ผู้ชก	สถาปนิกแบกรับ	บุคคลผู้ใช้	ศอย
<p>— จั่วไม้ตีแนวตั้ง</p> 	●	●	1	2	-	-	
<p>— จั่วเกล็ดใบปรีอ(ไม้ตีแนวนอน)</p> 	●	●	1	2	-	-	
<p>— จั่วลายตะเหิน หรือตาเวน (พระอาทิตย์)</p> 	●	●	3	3	1	-	

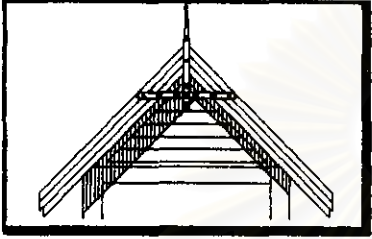
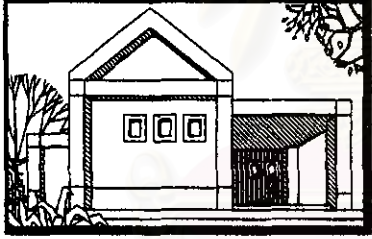
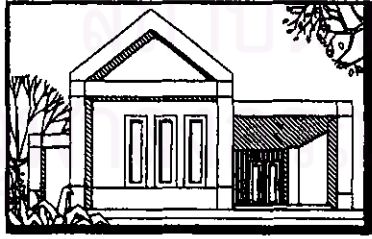
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง			
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกภายใน	บุคคลผู้ใช้	สขย
8.2) ค้ายันหลังคา						
— คันทวย(ค้ายันไม้ เหล็ก)		●	-	2	-	
— คันทวยแฝง(ค้ายันแผ่นไม้ คอนกรีต)		●	●	2	-	
8.3) ยอดบันลมหังคคา						
— ยอดบัน(แบบ)ลมทั่วไป		●	●	2	2	-

- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกงานหน้า	บุคคลผู้ใช้สอย
<p>— ยอดปั้น(แป้น)ลมประกบติดด้านหน้าจั่ว</p> 	●	●	3	3	1
<p>8.4) หน้าต่างและการเจาะช่องของอาคาร</p> <p>— การเจาะช่องเปิดขนาดเล็ก</p> 	●	●	-	1	-
<p>— การเจาะช่องเปิดสูงทวมตั้ง</p> 	●	●	1	2	-

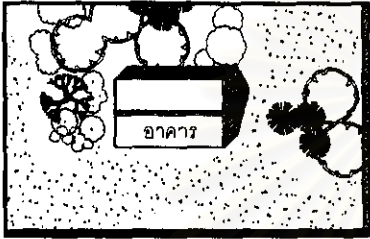
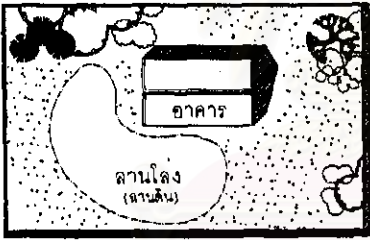
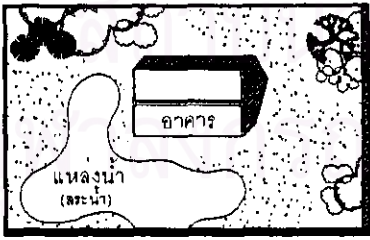
- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะนิทานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะนิทานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง		
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแบกหน้า	บุคคลผู้ใช้
<p>— การเจาะช่องเปิดและระเบียงประดับด้วยลูกกรง(ลูกมะหวด)</p> 	●	●	1	-	-
<p>— หน้าต่าง(ปองเชื่อม)</p> 	●	●	-	1	-
<p>— หน้าต่างเปิดถึงพื้น พร้อมกันดก(ประตูปอง)</p> 	-	●	-	1	-

- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะอีสานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะอีสานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง			
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกแกนนำ	บุคคลผู้ให้	ตอบ
2.9) ความสัมพันธ์ของอาคารกับภูมิทัศน์ภายนอก						
— อาคารอยู่ใกล้ต้นไม้		●	●	1	1	2
— อาคารสัมพันธ์กับลานโล่งเอนกประสงค์ (ลานดิน)		●	●	2	3	2
— อาคารสัมพันธ์แหล่งน้ำ		●	-	-	-	-

- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.2-3 ลักษณะนิทานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษาและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ลักษณะนิทานร่วมสมัย	ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง	ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวถึง					
			สถาปนิกผู้ออก	สถาปนิกภายใน	บุคคลผู้ใช้	อื่นๆ	รวม	
2.10) การใช้สีกับอาคาร								
— การเลือกใช้สีพื้นเป็นสีน้ำตาล (สีอิฐ ดิน ดินเผา และหินทราย)	●	●	2	2	2			
— ไม่เน้นหลายสีและนิยมสีธรรมชาติที่เนื้อวัสดุ	●	●	2	2	3			
2.11) ปัจจัยประกอบเพิ่มเติมต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมนิทานร่วมสมัย								
— จากจัดผนังที่ง่ายแก่การต่อเติม (เช่นการต่อเติมบานหรือเพิง)	●	●	2	3	-			
— การมีการยื่นหลังคาบังแดดและฝนในทุก ๆ ชั้นของอาคาร	●	-	2	2	-			
— การมีอาณาเขต (ตามลักษณะสังคมเกษตรกรรม)	●	●	2	4	2			
— การเลือกใช้วัสดุลายของศิลปกรรมพื้นเมืองมาประยุกต์ใช้ เช่น ลายผ้า	●	●	2	2	2			
— การขอยุ้งเป็นหยัก ๆ โดยด้านหนึ่งเป็นผนังทึบและอีกด้านเป็นช่องหน้าต่าง หรือช่องแสง	-	-	1	-	-			

- ประเด็นต่าง ๆ ของลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่าง หรือที่สอดคล้องกับทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

- 2) สรุปลักษณะนิทานร่วมสมัยที่ได้จากการศึกษา ทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ลักษณะทางกายภาพของอาคารตัวอย่างที่ศึกษา และความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

2.1) ลักษณะอีสานร่วมสมัยเชิงนามธรรม

- 2.1.1) ลักษณะที่แสดงถึงความชัดเจน สงบ ไปรุ่งโรจน์ ตรงไปตรงมาและมีสัจจะ
- 2.1.2) ลักษณะที่สามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ หรือการเปิดพื้นที่บางส่วน ของสถาปัตยกรรมออกสู่ธรรมชาติภายนอก เพื่อให้สามารถรับรู้ถึงแดด ลม ฝนและอุณหภูมิที่เปลี่ยนไปในช่วงเวลาต่าง ๆ ของวัน
- 2.1.3) ลักษณะที่กลมกลืน ไม่ใหญ่โตใช้वादอิทธิพล
- 2.1.4) ลักษณะเรียบง่าย สมถะ ไม่หรูหรา ไม่เน้นลายละเอียด “แต่งพองอมปากหอมคอ” หากแต่รักษารูปทรงไว้ได้ สบายด้วยแก่นของสถาปัตยกรรม
- 2.1.5) ลักษณะที่เรียบง่าย แข็งแรงและมีพลัง
- 2.1.6) ลักษณะที่แสดงถึงอิสระทางความคิด กล่าวคือ กล่าวทำ กล่าวแสดงออก และคิด ไม่เหมือนคนอื่นของสถาปนิกผู้ออกแบบทำให้งานสถาปัตยกรรมมีรูปแบบอิสระ

2.2) ลักษณะอีสานเชิงรูปธรรม

- 2.2.1) การวางผังและการจัดกลุ่มอาคารอาคาร ได้แก่ อาคารหลังเดียว อาคารหลังเดียวมีชาน และกลุ่มอาคารมีชานเชื่อม
- 2.2.2) หลังคา ได้แก่ หลังคาจั่ว หลังคาจั่วปีกนก(มีชานจั่ว) หลังคาจั่ว(มีนิลาบรานอร์) หลังคาปั้นหย่า(พร้อมจั่วเล็กด้านบน) หลังคาจั่วมีปีกนก 4 ทิศและหลังคาจั่วต่อเพิง
- 2.2.3) การซ้อนชั้นของหลังคา ได้แก่ การลดชั้นในหลังคา การลดมุมหลังคา และการซ้อนทับหลังคา
- 2.2.4) การยื่นชายคา ได้แก่ ชายคาสั้น(≤ 1.00 ม.) และชายคายาว(> 1.00 ม.)
- 2.2.5) ความชันของหลังคา ได้แก่ หลังคาชัน(45 องศา) และหลังคาชันมาก(≥ 50 องศา)
- 2.2.6) ฐานอาคาร ได้แก่ อาคารยกพื้นลอยต่ำ อาคารยกพื้นสูงและอาคารวางบนเนินดิน
- 2.2.7) การเลือกใช้วัสดุ ได้แก่ ผนังฉาบปูนเรียบตีเส้นแนวตั้ง ผนังฉาบปูนเรียบตีเส้นแนวนอน ผนังก่ออิฐโชว์แนว ผนังก่อทวยทรายล้าง ผนังก่อหินทรายธรรมชาติและศิลาแลง และผนังกระเบื้องดินเผา ด้านเกวียน
- 2.2.8) องค์ประกอบตกแต่งของสถาปัตยกรรม
 - 2.8-1) ลายหน้าจั่ว ได้แก่ จั่วไม้ตีแนวตั้ง จั่วเกล็ดใบปรีอ(ไม้ตีแนวนอน) และจั่วลายตะแคง หรือตาเวน (พระอาทิตย์)
 - 2.8-2) ค้ำยันหลังคา ได้แก่ คันทวย(ค้ำยันไม้ เหล็ก) และคันทวยแฉก(ค้ำยันแผ่นไม้ คอนกรีต)

2.8-3) ยอดบันลมหลังคา ได้แก่ ยอดบัน(แป้น)ลมท่วไป และยอดบัน(แป้น)ลมประกบติดด้านหน้าจั่ว

2.8-4) หน้าต่าและกาเงาะช่องของอาคาร ได้แก่ กาเงาะช่องเปิดขนาดเล็ก กาเงาะช่องเปิดสูงแนวสูงตั้ง กาเงาะช่องเปิดและระเบียงประดับด้วยลูกทรง(ลูกมะหวด) หน้าต่า(ปองเอี่ยม) และหน้าต่าเปิดถึงพื้นพร้อมกันตก(ประตูเบือง)

2.2.9) ความสัมพันธ์ของอาคารกับภูมิทัศน์ภายนอก ได้แก่ อาคารอยู่ใกล้ต้นไม้ และอาคารสัมพันธ์กับลานโล่งเอนกประสงค์ (ลานดิน)

2.2.10) การใช้สีกับอาคาร ได้แก่ กาเลือกใช้สีพื้นเป็นสีน้ำต่า (สีอิฐ ดิน ดินเผา และหินทราย) ไปแน้นหลายสีและนิยมสีธรรมชาติที่เนือวัสดุ

2.2.11) ปัจจัยประกอบเพิ่มเติมต่า ๆ ของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย ได้แก่ มังเรียบง่ายแก่กาต่อเติม (เช่น กาต่อเติมชาน หรือเพิง) มีการขึ้นหลังคาบังแดดและฝนในทุก ๆ ชั้นของอาคาร กามีอาณาเขตและลานโล่ง(ตามลักษณะสังคมเกษตรกรรม) และกาเลือกใช้ลวดลายของศิลปกรรมพื้นเมืองมาประยุกต์ใช้ เช่น ลายผ้า

4.2-4 แนวโน้มและแนวทางในการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

- 1) กาวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางในการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย
- 2) ลรูปความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางในการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

- 1) กาวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางในการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

กาวิเคราะห์ความคิดเห็นร่วมและประเด็นที่สำคัญของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางในการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสาน โดยพิจารณาจากความคิดเห็นร่วมของกลุ่มสถาปนิกผู้ออกแบบกับกลุ่มสถาปนิกแกนนำ หรือความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป

ทั้งนี้ เพราะสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในปัจจุบันยังมีกลุ่มผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมอีสานโดยเฉพาะในสังคมแวดวงจำกัดยังไม่เป็นที่กว้างขวาง กอปรกับความเห็นในบางประเด็นที่มีความสำคัญแต่กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์บางกลุ่มไม่ได้กล่าวถึง เป็นต้น

ตารางที่ 4.2-4 ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางในการพัฒนา
สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

แนวโน้ม และแนวทางในการพัฒนา สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย	ความคิดเห็นร่วม		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิก แกนนำ	กลุ่มบุคคลผู้ใช้ สอยอาคาร
— จะต้องสร้างจิตสำนึกให้รู้จักทำนุบำรุงใน ศิลปะ - วัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานแก่บุคคลโดย ทั่วไป เช่น ไม่ควรที่จะนำเอารูปแบบของสถา- ปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)มาสร้างในภาค อีสาน	●	●	●
— สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยมีแนวโน้มที่ บุคคลทั่วไปให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น	●	●	●
— สถาปัตยกรรมในอนาคตนั้น ควรให้ความสำคัญ สำคัญกับความต่อเนื่องของรูปแบบสถา- ปัตยกรรมในอดีตและปัจจุบันด้วย	●	●	●
— ควรมีวิธีการศึกษาช่วยในการตัดสินใจออก แบบสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในอนาคต เช่น การเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างค่า ใช้จ่ายที่แพงขึ้นกับเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีใน สถาปัตยกรรมอีสาน ถึงแม้ว่าจะต้องเพิ่มค่า ก่อสร้างอาคารเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 20 ก็ตาม	●	●	-
— พื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานดั้งเดิม สามารถประยุกต์ใช้กับอาคารประโชรณผู้ใช้ สอยสมัยใหม่และกับอาคารสูง เช่น โรงแรม หอประชุมและโรงพยาบาลได้	●	●	●

● มีความคิดเห็นร่วมในประเด็นนั้น ๆ

- มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ ไว้

(โดยความคิดเห็นร่วมกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป จะนำไปสร้างแบบสอบถาม)

ตารางที่ 4.2-4 ความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวโน้ม และแนวทางในการพัฒนา
สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

แนวโน้ม และแนวทางในการพัฒนา สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย	ความคิดเห็นร่วม		
	กลุ่มสถาปนิกผู้ ออกแบบ	กลุ่มสถาปนิก แกนนำ	กลุ่มบุคคลผู้ใช้ สอยอาคาร
— และสามารถปรับใช้กับเทคโนโลยีและวัสดุ สมัยใหม่ได้	●	●	-
— เอกลักษณะของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย สามารถนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ เช่น ใช้ตั้ง ตึกนักท่องเที่ยง เป็นต้น	●	-	●
— แนวทางการพัฒนาสถาปัตยกรรมอีสานร่วม สมัยนั้นจะต้องให้ความสำคัญกับองค์ - ประกอบตกแต่งสถาปัตยกรรม ทั้งนี้ เพื่อ รักษาแบบแผนประเพณีในสถาปัตยกรรมที่มี มาแต่ดั้งเดิมมิให้สูญหาย เช่น ลายหน้าจั่ว หรือยอดปั้นลม เป็นต้น	-	-	●

- มีความคิดเห็นร่วมในประเด็นนั้น ๆ
- มีความคิดเห็นแตกต่างกัน หรือไม่ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ ให้
(โดยความคิดเห็นร่วมกันตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป จะนำไปสร้างแบบสอบถาม)

2) สรุปความคิดเห็นร่วมของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวโน้มและแนวทางในการพัฒนา
สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัย

ได้แก่

- จะต้องสร้างจิตสำนึกให้รู้จักทำนุบำรุงในศิลปะ - วัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานแก่บุคคลโดย
ทั่วไป เช่น ไม่ควรที่จะนำเอารูปแบบของสถาปัตยกรรมไทย(ภาคกลาง)มาสร้างในภาคอีสาน
- สถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยมีแนวโน้มที่บุคคลทั่วไปให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น
- สถาปัตยกรรมในอนาคตนั้น ควรให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของรูปแบบสถาปัตย -
กรรมในอดีตและปัจจุบันด้วย
- ควรมีวิธีการศึกษาช่วยในการตัดสินใจออกแบบสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยในอนาคต
เช่น การเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างค่าใช้จ่ายที่แพงขึ้นกับเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีในสถาปัตยกรรมอีสาน ถึง
แม้ว่าจะต้องเพิ่มค่าก่อสร้างอาคารเพิ่มขึ้นอีกประมาณร้อยละ 20 ก็ตาม

- พื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสานดั้งเดิมสามารถประยุกต์ใช้กับอาคารประโยชน์ใช้สอยสมัยใหม่และกับอาคารสูง เช่น โรงแรม หอประชุมและโรงพยาบาลได้ และสามารถปรับใช้กับเทคโนโลยีและวัสดุสมัยใหม่ได้
- เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมอีสานร่วมสมัยสามารถนำมาใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ เช่น ใช้ตั้งตูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย